

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra primární pedagogiky

Jana Dudíková

IV. ročník – prezenční studium

Obor: Učitelství pro 1. stupeň základních škol

**VLIV DRAMATICKÉ VÝCHOVY NA ROZVOJ OSOBNOSTI ŽÁKA
MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.

OLOMOUC 2011

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Litovli dne

.....

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat své vedoucí práce, paní doktorce Aleně Vavrdové, za skvělé metodické vedení mé diplomové práce a trpělivost při jejím zpracování.

OBSAH

Úvod.....	6
1 Charakteristika dítěte mladšího školního věku.....	7
1.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky.....	8
1.2 Vývoj poznávacích procesů.....	9
1.2.1 Vývoj vnímání.....	9
1.2.2 Vývoj pozornosti.....	10
1.2.3 Vývoj paměti.....	11
1.2.4 Vývoj myšlení.....	12
1.3 Emocionální vývoj.....	13
1.4 Rozvoj osobnosti.....	15
2 Dramatická výchova.....	17
2.1 Proces v dramatické výchově.....	18
2.2 Pojem „role“.....	19
2.3 Dramatická hra.....	19
2.3.1 Struktura dramatické hry.....	21
2.4 Učitel dramatické výchovy.....	22
2.5 Hodnocení v dramatické výchově.....	24
2.5.1 Hodnocení hodiny dramatické výchovy.....	24
2.5.2 Hodnocení práce žáků.....	26
2.6 Vyučovací metody.....	27
2.6.1 Metody dramatické výchovy.....	31
2.7 Cíle dramatické výchovy.....	33

3	Postavení dramatické výchovy v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání	36
3.1	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	36
3.1.1	Doplňující vzdělávací obory	37
3.1.1.1	Dramatická výchova jako doplňující vzdělávací obor.....	38
3.2	Osobnostní a sociální výchova	39
4	Vliv dramatické výchovy na rozvoj osobnosti žáka mladšího školního věku	41
5	Náměty do prvouky s prvky dramatické výchovy	43
	Závěr	77
	Seznam použitých pramenů a literatury.....	78
	Seznam příloh	81

ANOTACE

Úvod

Důvodem, proč jsem si toto téma vybrala pro svou diplomovou práci, byl fakt, že se v dnešní době často upouští od integrace dramatické výchovy do vyučovacích předmětů, tudíž je opomíjen její podstatný vliv na rozvoj osobnosti žáků mladšího školního věku. Dramatická výchova dává možnost žákům vžít se do nejrůznějších rolí a vyzkoušet si, jaké reakce by byly adekvátní dané situaci, a které nikoliv.

Téma diplomové práce je *Vliv dramatické výchovy na rozvoj osobnosti žáka mladšího školního věku*. Cílem je poukázat na pozitivní aspekty výuky dramatické výchovy na rozvoj osobnosti žáka mladšího školního věku.

V první části se zabývám obecnou charakteristikou žáka mladšího školního věku, jeho tělesným vývojem, vývojem poznávacích procesů, emocionálním a osobnostním rozvojem. Podstatnou částí mé práce je „samotná dramatická výchova“, která je rozpracována do několika kapitol, ve kterých se snažím objasnit její základní principy, metody a cíle. Protože má dramatická výchova zastoupení v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, zabývám se tímto dokumentem nejprve obecně a posléze konkrétně v rámci Dramatické výchovy jako doplňujícího vzdělávacího oboru. Vzhledem k tomu, že se věnuji osobnostnímu rozvoji žáka, je rozpracováno také průřezové téma Osobnostní a sociální výchova. V závěru první části práce se věnuji konkrétně vlivu dramatické výchovy na rozvoj osobnosti žáka mladšího školního věku.

Druhá část obsahuje náměty do hodin prvouky s využitím prvků dramatické výchovy. Jednotlivé náměty nejsou zaměřeny na konkrétní učivo jednotlivých ročníků, ale záleží na vyučujícím, pro který ročník dané téma použije. Větší část námětů je vztažena na oblast bezpečnosti žáků mimo domov.

1 Charakteristika dítěte mladšího školního věku

Podle A. Petrové (2003) období mladšího školního věku začíná nástupem dítěte do školy. Toto období omezuje na věk od 6-7 let do 11 let, kdy dítě začíná pohlavně dospívat. S ohledem na existující rozdíly mezi dětmi před vstupem do školy a v průběhu školní docházky rozlišuje Matějček (1986) mladší školní věk do dvou etap; mladší školní věk v užším pojetí (6-8 let) a střední školní věk (9-12 let).

Podle J. Langmeiera (1983) se může zdát toto období nezajímavé, protože se můžeme mylně domnívat, že se dítě po osobnostní stránce tolik nerozvíjí. Z pohledu psychoanalýzy je tento věk označován jako období „latence“, jak uvádí J. Langmeier (1983, s. 88), tedy etapu *„kdy je ukončena jedna část psychosexuálního vývoje a kdy základní pudová a emoční složka osobnosti dřímá nyní až do začátku pubescence, v níž se opět projeví v plné síle.“* To ovšem vyvrací studie vývojové psychologie. Ta říká, že se dítě rozvíjí v každém období a tento rozvoj obvykle ovlivňuje dosažení jeho budoucích pokroků.

J. Langmeier (1983) také poukazuje na možné označení celého tohoto období jako věk střízlivého realismu. To znamená, že dítě není ovlivňováno svými fantaziemi ani přáními, ale dítě v období mladšího školního věku vidí vše realisticky, tudíž tak, jak je to doopravdy. Touží pochopit, co se kolem něj děje. Toto chování se projevuje ve všech jeho projevech, ať je to ve hře, v řeči, ve výběru četby či v jiných způsobech vyjadřování.

O. Čačka (1994) ve své knize píše, že německý psycholog O. Kroh dělí věk střízlivého realismu na dvě období; naivní realismus a kritický realismus.

Naivní realismus připisuje období věku do osmi let a říká, že děti jsou ještě zmítány svými city a neprojevují žádný nesouhlas s požadavky, které klade autorita.

Kolem jedenáctého roku věku se začíná projevovat tzv. kritický realismus. Ten, jak uvádí J. Langmeier (1983), se projevuje ve vzdorovitosti k autoritám. Ať je to učitel, vychovatel nebo rodič.

Žádné dítě není stejné, a proto se pokusíme popsat, jakým vývojem musí projít, než se stane pubescentem.

1.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky

Tělesný vývoj podle A. Petrové (2003) úzce souvisí s rozdíly mezi pohlavím.

U děvčat je rychlejší vývoj více patrný. Na začátku školní docházky ještě rostou rychleji, postupně se ovšem růst zpomaluje okolo osmého roku věku, podobně jako hmotnost. U obou pohlaví se s nástupem do školy zlepšuje jejich imunita. V důsledku tělesného růstu se zvětšuje hmotnost mozku, ale také objem srdce, dítě dokáže lépe ovládat své svaly a zlepšuje se rozsah kloubní pohyblivosti.

J. Langmeier (1983) uvádí, že v průběhu školního věku se vyvíjí hrubá i jemná motorika. Děti jsou schopny rychlejšího pohybu a dokáží vyvinout větší sílu. Zlepšuje se i koordinace těla. Na podporu rozvoje koordinace často zařazujeme pohybové hry, které kladou důraz na obratnost, sílu a vytrvalost. Nejdříve děti učíme ovládat velké klouby, jako jsou loketní a ramenní, které jsou méně náročné na koordinaci. Posléze zařazujeme nácvik pohybů zápěstí a prstů. Rozvoj motoriky nesouvisí pouze s věkem dítěte, ale i na tom, jak jsou v činnostech podporovány zvenčí. Děti, které rodiče povzbuzují v jejich výkonech, jsou schopny mnohem rychleji se naučit novým pohybům na rozdíl od dětí, kterým rodiče brání ve vykonávání různých dovedností z obavy, aby se jim něco nestalo.

A. Petrová (2003) uvádí, že pohybová aktivita dítěti přináší radost a je i vhodnou formou relaxace, proto by mělo být každému jedinci umožněno, aby se zapojil do jakékoliv pohybové činnosti. Hra je nejlepší způsob, jak se začlenit do kolektivu. Aneb jak uvádí Langmeier (1983, s. 90), „*opakované sociometrické studie ukázaly, že tělesná síla a obratnost hrají velkou roli v postavení dítěte ve skupině dětí.*“

1.2 Vývoj poznávacích procesů

V této podkapitole se budeme zabývat vývojem poznávacích procesů, mezi které patří vývoj vnímání, vývoj pozornosti, vývoj paměti a vývoj myšlení. Tyto procesy dítěti umožňují, aby se samo aktivně podílelo na objevování a získávání nových informací. Už se nespokojí s tím, co mu učitel nebo rodič řekne, chce přijít na vše samo. V tomto ohledu je velmi zvědavé a pozorné.

1.2.1 Vývoj vnímání

Jak uvádí O. Čačka (1994), vjem je komplexní jev s podílem více smyslových oblastí, který představuje vnímání prostoru, času, tvarů a pohybu.

A. Petrová (2003) píše, že děti zprvu vnímají předměty konkrétní, postupně však přechází k vnímání všeobecnému. Mohli bychom říci, že dítě okolo 10.-11. roku vnímá skoro tak jako dospělý. Samozřejmě dítě nemá potřebné informace a zkušenosti, aby chápalo okolní svět jako dospělý. Jeho rozlišování tvarů a velikosti, zrak, sluch a hmat jsou ještě ve vývoji.

J. Langmeier (1983) zmiňuje, že z hlediska vnímání je dítě v mladším školním věku pozornější, už se nenechá ovládat svými aktuálními přáními jako dřív. Když se na něco soustředí, nepřemýšlí o věci jako o celku, ale chce se dozvědět víc, požaduje konkrétnější informace. V tomto věku si samo dokáže určit, čemu se bude věnovat, proto můžeme jeho vnímání považovat za cílevědomé.

J. Kuric (1963) říká, že před vstupem do školy dítě neusměrňuje své vnímání, to znamená, že vnímá to, co chce. Po nástupu do školy ho učitel svými požadavky nutí vnímání ovládat. Jsou mu zadávány úkoly, na které je nutno se soustředit, tudíž vnímání se stává organizované.

Vnímání je potřeba u dětí mladšího školního věku rozvíjet, usměrňovat a organizovat, ale musíme také myslet na to, že každé dítě je individualita. Proto je dobré dítě nejprve dobře poznat, abychom náhodou nebránili jeho samostatnému vnímání.

1.2.2 Vývoj pozornosti

A. V. Petrovskij (1977) uvádí, že děti, které nastupují do školy, nemají schopnost cílevědomé pozornosti. Jejich pozornost dokáže upoutat pouze věc, která je nějakým způsobem zaujme. Podle autora jde o spontánní pozornost. Ve škole je ale nutné, aby dítě dokázalo věnovat pozornost i něčemu jinému, než tomu, co ho baví a v danou chvíli zajímá. Musí se naučit ovládat a soustředit na potřebné úlohy, které vyžadují jeho pozornost. Že tohle dokáže již v 2.- 3. ročníku ukazuje, jak veliký pokrok udělá dítě v mladším školním věku.

O. Čačka (1994) píše, že v začátcích školní docházky je nutno počítat u žáků se slabou až pasivní pozorností. Míra pozornosti závisí na dobře zvolené motivaci a zajímavosti hodiny. Je dokázáno, že pokud žáci mají o dané téma zájem, je lehčí udržet jejich pozornost. Když

jde, z hlediska žáků, o nezajímavé téma, dokáží se soustředit maximálně 20 minut. To platí u dětí od sedmého do desátého roku věku. Starší děti, po jedenáctém roce, jsou schopny udržet pozornost i 40 minut, i když se jedná o, pro ně, nudnou činnost, například vypisování textu z učebnice.

O. Čačka také radí, jak může učitel přispět k udržení pozornosti:

- upravením pestrosti látky
- přiměřeností obsahu látky k věku žáků
- použitím názorných ukázek
- užíváním vhodné gestikulace a mimiky

Proto musíme dát pozor, abychom vhodně zvolili styl, způsob provedení hodiny a použití nonverbální komunikace. Všechny tyto aspekty ovlivní, jestli žáky budeme schopni upoutat. Jakmile poznáme, že žáci začínají ztrácet zájem, buď změním téma, nebo se aspoň pokusíme učinit téma zajímavějším.

1.2.3 Vývoj paměti

A. Petrová (2003) uvádí, že když dítě nastupuje do školy, vyskytuje se u něj neúmyslná, mechanická paměť, která klade požadavek na názorné vyučování. To znamená, že aby si dítě dokázalo zapamatovat nový poznatek, potřebuje k tomu pomoc dospělého, aby mu ukázal spojitost dříve poznaného s novým. Paměť se ale rychle vyvíjí. Podle A. Petrové (2003, s. 95), „se stále častěji uplatňuje záměrné zapamatování, racionalita a logický úsudek.“ Velmi důležitou roli hraje také motivace. Když dítě zná cíl, je to pro něj jednodušší.

Jak uvádí J. Langmeier (1983), na vývoj paměti má patřičný vliv i slovní zásoba. Čím více slov umí dítě používat, tím lépe dokáže danou látku reprodukovat, ale také si ji lépe zapamatovat.

A. V. Petrovskij (1977) ve své knize píše, že žáci si ve škole musí nejdřív osvojit nejen danou látku, ale i zvyky. Například pravidla správného chování, rozvrh hodin, to, že dostávají domácí úkoly. To vše si musí zapamatovat a poté se těmito zvyky řídit jak ve svém chování, tak v hodině. Učitel také po žácích vyžaduje užití dvojí paměti.

Za prvé- doslovné zapamatování, například definic nebo názvů; za druhé- reprodukce probraného učiva. U druhého způsobu si nejdřív žák musí učivo zapamatovat a posléze ho převyprávět vlastními slovy.

Zpočátku pomáháme dětem se zapamatováním tak, že látku rozdělíme na části a až pak ji spojíme v celek. Nemůžeme chtít, aby si hned všechno pamatovaly. Musíme počítat s tím, že se jejich paměť vyvíjí. Učitel může dítěti nabídnout různé způsoby, jakými si lze proces zapamatování ulehčit, ale samotný výběr už je na samotném žákovi.

1.2.4 Vývoj myšlení

J. Langmeier (1983) píše, že v předškolním věku a na začátku školní docházky převládá názorné myšlení (žák si musí umět představit konkrétní předmět). Logické myšlení se dostavuje až po sedmém roku věku. Je dokázáno, že rodina i učitelé mohou vhodnými způsoby pomoci dítěti přejít od názorného myšlení k myšlení logickému. Jako u většiny vývoju poznávacích procesů, tak i u vývoje myšlení, hraje velkou roli motivace. Zejména u menších dětí nesmíme opomenout takzvanou vnější motivaci, kterou může být například

pochvala, pohlazení, obdiv, úsměv, povzbuzení, známka. V pozdějším věku se motivace zvnitřňuje, to znamená, že dítě se dokáže „namotivovat“ samo.

Podle A. V. Petrovského (1977) se zdají být nynější děti zvědavější. Nespokojí se s jednoduchým vysvětlením, ale ptají se „proč?“, „jak?“, „na co?“. Předškolní děti se spokojí s jednoduchou odpovědí, ale u dětí mladšího školního věku si musíme dát už větší pozor, jak jim odpovíme. Proto je žádoucí kromě obrazného myšlení utvářet začátky abstraktního myšlení už u dětí mladšího věku. I když se může zdát, že nové učivo děti nezvládnou, nepodceňujme je. Za pomoci správné metodiky a umění učitele si děti novou látku velice dobře osvojí.

1.3 Emocionální vývoj

O. Čačka (2002, s. 52) uvádí, že: *„Emoce, tedy city, představují mimovolně vznikající, bezprostředně zažívané prožitky se subjektivním hodnotícím akcentem a těsně přiléhají k vlastnímu Já.“*

J. Kuric (1963) píše, že city u dítěte mladšího školního věku prochází vývojem. I když se dítě zdá být ještě po emocionální stránce labilní, postupem času se začíná ovládat. Také egocentrismus pomalu ochabuje. V tomto období se dítě hodně nechá ovlivnit svou fantazií, která působí na nestálost jeho citů. Velmi rychle se pro něco nadchne, ale právě tak rychle jeho zájem ochladne. Můžeme to vidět na zájmových kroužcích. Jednu chvíli je dítě nadšené, moc ho kroužek baví. Týden na to ale ztratí zájem a většinou hledá něco jiného.

Jak uvádí A. Petrová (2003), jsou mezi dětmi patrné rozdíly, které souvisí s prožitými city v dětství. Vývojem procházejí i vyšší city, mezi které patří morální, etické, estetické, intelektové a sociální. Morální vývoj se začíná stabilizovat. Zatímco mladší děti do osmého

roku věku jsou ovlivňovány morálními příkazy dospělých, děti kolem osmého roku dokáží samy poznat, co je morální a co nemorální, bez ohledu na autoritu.

O. Čačka (1994) se také věnuje mravnímu rozvoji. Uvádí, že už dítě na počátku vstupu do školy pocítuje odpovědnost za vykonané činy. Samo sebe začíná objektivně hodnotit, snaží se chovat podle morálních pravidel, ale občas se mu to nezdaří. Abychom docílili vědomého dodržování pravidel, měli bychom respektovat jejich práva.

J. Kuric (1963) se mimo jiné zabývá i rozvojem estetických citů. Píše, že je třeba dítě navést na správnou cestu. I když může mít nějaké nadání, musíme se snažit je různými způsoby rozvíjet. Je vhodné brát děti na vycházky do přírody, kde si mohou všimnout barev, rozmanitostí tvarů, atd. Můžeme si společně prohlížet ilustrované knížky, číst básně a dětské časopisy a zjišťovat, co děti nejvíce zaujalo a to dále pak rozvíjet. Je také důležité, aby prostředí kolem žáka bylo vkusně upravené. Samotná třída i škola by měla podněcovat k cítění krásy. Dále by se estetika měla rozvíjet i v jiných předmětech, než je výtvarná a hudební výchova. Měli bychom dětem nabídnout co nejširší možnosti, aby si samy mohly vybrat, čemu se budou věnovat.

I. Plevová (2006) píše, že dítě mladšího školního věku bývá ovlivňováno také trémou. Je to dáno tím, že si začíná uvědomovat důležitost známek. Nejedná se však často jen o trému ze zkoušení, ale i z výstupu před spolužáky. V přiměřené míře je tréma i užitečná (dokáže nabudit k lepšímu výkonu), ale pokud překročí přirozenou hranici, může dítě velice znevýhodnit.

Rozvojem intelektuálních citů se zabývá J. Kuric (1963). Píše, že dítě má touhu poznávat nové věci, má radost ze svých úspěchů. Intelektuální city můžeme u žáků povzbudit tak, že u nich rozvineme kladný vztah k učení a k uloženým povinnostem. Dítě musí pochopit, že nové poznatky jsou pro něho přínosem.

Opět musíme přihlížet k individuálním schopnostem dítěte a k jeho temperamentu. Každé dítě má jinou schopnost city ventilovat. Je ale důležité, abychom zabránili špatným citovým reakcím. Naším úkolem je rozvíjet pozitivní reakce a ne se snažit za úkolem ulehčení práce je potlačit.

Jak uvádí O. Čačka (2002, s. 62), „*emoce (hněv, strach aj.) nejsou spojovány pouze s určitými podněty, situacemi či vztahy, ale mnohé z nich jsou vázány i na stabilnější rysy osobnosti (prchlivost, bojácnost aj.)*.“

1.4 Rozvoj osobnosti

Podle A. Petřkové (1991) dětská psychika začíná být stálejší okolo osmého roku věku, samozřejmě do prvních pubertálních změn. Na rozvoj osobnosti dítěte mladšího školního věku působí socializace a míra aktivity dítěte ve škole. Když mluvíme o socializaci, máme na mysli nejen rodinu, ale i prostředí školy. Školáci už neupřednostňují k navazování sociálních vztahů hru, ale především soutěžení. Co se týče rodiny, má na dítě nezanedbatelný vliv. Pokud rodina nejeví o činnosti svého dítěte zájem nebo naopak klade na dítě přehnané nároky, může to vést až k sebepodceňování a nízkému sebevědomí.

J. Kuric (1963) píše, že bychom měli věnovat pozornost individuálním zvláštnostem žákovy osobnosti. To znamená, že osobnost se formuje u každého odlišně. Asi těžko bychom našli děti, které by se jednoznačně podobaly po psychické stránce, i kdyby měly stejné podmínky pro rozvoj. Každý má své vlohy a ty předurčují, jaké bude mít žák schopnosti, zájmy, apod. Na rozvoj osobnosti nemají vliv pouze vrozené faktory, ale i prostředí, ve kterém dítě žije a hlavně výchova.

A. V. Petrovskij (1977) uvádí, že formování osobnosti napomáhá i učitel coby autorita, kterou žáci bezmezně uznávají. Vědí, že za učitelem mohou přijít a svěřit se mu s nejrůznějšími problémy a starostmi. Nejčastěji však žák za učitelem přijde, když má nějaké neshody se svým spolužákem.

Na rozvoji a upevnění dětské psychiky, ale i na rozvoji osobnosti dítěte mladšího školního věku, se významně podílí mimo jiné i dramatická výchova. V další kapitole se proto budeme zabývat její obecnou specifikací i možnými metodami, které se dají dále použít.

2 Dramatická výchova

„Dramatická výchova je systém řízeného, aktivního sociálně-uměleckého učení dětí či dospělých založený na využití základních principů a postupů dramatu a divadla, limitovaných primárně výchovnými či formativními a sekundárně specificky uměleckými požadavky na straně jedné a individuálními i společnými možnostmi dalšího rozvoje zúčastněných osobností na straně druhé.“ J. Valenta (1998, s. 27)

Podle M. Pavlovské (1998) dramatická výchova napomáhá člověku vyzkoušet si své jednání na základě nějaké dané situace. Důležité je, že se lidé často chovají jinak, pokud se hraje „jako“. Také je výhodné, že se dají ztvárnit situace, se kterými se člověk v každodenním životě jen těžko setká. Tím se naučí předvídat, jak by se v té dané situaci asi zachoval.

J. Provazník (1998) píše, že dramatická výchova spadá pod obor estetické výchovy. To znamená, že souvisí s uměním, speciálně s dramatickým uměním, protože od něj přebírá určité prvky, které jsou charakteristické pro divadlo. Mezi tyto prvky bychom mohli zařadit mezilidské vztahy, přesněji řečeno situace, ve kterých se tyto vztahy nejlépe projevují. Dalším prvkem je změna role v někoho nebo něco jiného.

J. Provazník (1998) dále uvádí, že dramatická výchova může mít ve škole několik různých podob:

- Jako samostatný předmět
- Jako metoda
- Dramatická výchova jako styl práce
- Jako metoda práce s handicapovanými dětmi
- Jako dětské divadlo

2.1 Proces v dramatické výchově

E. Machková (1998) uvádí několik složek procesu dramatické výchovy.

- Osobnostní (individuální) rozvoj
- Sociální rozvoj
- Dramatická hra

Žádnou složku nelze opomíjet ani podceňovat.

První složku tvoří osobnostní (individuální) rozvoj. Pomocí cvičení a her se žáci učí soustředěnosti, uvolnění, uvědomění své vlastní osobnosti, ale i světa, ve kterém žijí. Zdokonalují se v pohybových schopnostech, ale i ve schopnostech mluvního projevu. Nemůžeme opomenout rozvoj rytmického cítění a tvořivosti. Nejlepší je začít s prvky dramatické výchovy hned při vstupu dítěte do školního procesu. Žáky zaujme volnější způsob práce, ale i dobře zvolená tematika. Zpočátku je vedení hodiny složitější co se týče kázně a soustředěnosti, ale děti si velmi rychle navyknou.

Druhou složku tvoří sociální rozvoj, ta se realizuje pomocí her a cvičení sociální komunikace. Úkolem této složky je odstranit tendenci nevnímat okolí kolem sebe a zábrany při navazování fyzického kontaktu. Také se často stává, že jedinec sice poslouchá slova druhého, ale nesoustředí se na jejich smysl. Pod dobrým a zkušeným vedením se těmito tendencím dá předcházet nebo zcela zabránit.

Třetí složkou je dramatická hra. Je to, jak uvádí E. Machková (1992, s. 19): *„Námětová hra založená na mezilidském kontaktu a komunikaci, na setkávání různých lidských jedinců v situacích, osob, které na sebe vzájemně působí, řeší střetávání svých postojů a potřeb, přání a směřování a vytvářejí tak děje.“* Autorka se také zmiňuje na tzv. hru v roli.

2.2 Pojem „role“

J. Valenta (1994, s. 34) uvádí stručnou definici role jako *„učební úkol vyžadující od hráče zpravidla vnější (chováním a jednáním uskutečněné) zobrazení určitého jevu prakticky vždy se nacházejícího v určité situaci, založené na vnitřní představě a prožitku tohoto jevu a této situace.“*

S. Kořátková (1998) píše, že roli, hovoříme-li o divadelní roli, můžeme chápat jako souhrnnou charakteristiku postavy hranou člověkem ovlivněnou textem, i když je tu možnost individuálního pojetí.

J. Valenta (1994) uvádí, že role nemusí být chápána pouze z divadelního hlediska.

- Roli můžeme chápat jako ucelený soubor, kde jsou nějakým způsobem postavy charakterizovány, ale nejsou dány přímo textem. Takže je na individualitě každého představitele role, jak tu postavu pojme.
- Další možnost je, že určíme nějakou sociální roli (například lékař, učitel atd.).
- Jinou variantou je dramatizace literárních textů, kde si dané informace o postavě musíme nejdřív najít a pak teprve s nimi pracovat.

2.3 Dramatická hra

„Dramatická hra je řízenou a strukturovanou činností, která, aby mohla nést označení hra, musí plnit základní atributy hry: poskytnout prostor pro spontánní prožívání, pro radost z dění, zaujetí a tvůrčí aktivitu.“ S. Kořátková (1998, s. 34)

Pro splnění pojmu dramatická hra by jen základní atributy nestačily, proto se uvádí i atributy specifické, které přímo charakterizují hru; po sdělení tématu příchod napětí, sledování reality pomocí fantazie, spolupráce na dalším dění hry, možnost improvizace.

Dramatickou hru můžeme zařadit do dvou kategorií:

- 1) jako samostatný subjekt; dramatická hra má svůj určující charakter. Prostřednictvím vyjádření pocitů se podílí na tvorbě fantazie. Umožňuje žákovi prostřednictvím role vcítit se do někoho nebo něčeho jiného. Pomáhá rozvíjet komunikační dovednosti,
- 2) jako metoda; dramatická hra nepůsobí samostatně, ale v rámci vyučovacího předmětu. Prostřednictvím didaktické hry jako metody se žákům lépe pamatují informace sdělené v hodině, kdy mají možnost se podílet na jejich interpretaci. Pedagog si před užitím hry musí stanovit cíl a posléze dramatické prostředky, které ve své hodině použije.

Mezi prostředky, které se používají v dramatické výchově, můžeme zařadit napětí, kdy žák přesně neví, co se stane a jak se děj bude vyvíjet dál. Dále je to užití kontrastů, které děti vtáhnou do hry tím, že v nich vyvolají různé představy a fantazie.

S. Kořátková (1998) dále uvádí, že základním principem dramatické hry je rytmus, který utváří samotnou dramatickou atmosféru. Kořátková (1988, s. 36) mluví o tzv. rytmu zakotveném v polaritě. Jako příklady uvádí:

soustředění x uvolnění

napětí x relaxace

vnější pravidla x tvůrčí svoboda

řízení x spontaneita

expozice x dramatický motiv

volná komunikace x tlak na dohodu

Neméně důležitý prvek v rámci dramatické hry je prožívání. To nejde nějak zobecnit. Každý máme jinou schopnost prožitku, takže když nějakým způsobem prožitek vyjádříme, ostatní to nemusí pochopit tak, jak bylo myšleno. Dospělý je schopen své prožitky, které ukazuje okolí, kontrolovat. U dětí je tomu jinak, většinou u nich poznáme, co myslí vážně a co ne.

2.3.1 Struktura dramatické hry

S. Koťátková (1998) uvádí, že dramatickou hru můžeme rozložit do šesti částí.

- 1) Expozice; tato část poodhaluje, jakým směrem se bude děj ubírat a naznačuje, jaké vztahy mezi sebou budou hrané postavy mít. Tím splňuje hlavní úkol, a to namotivovat žáky a vzbudit v nich zvědavost.
- 2) Vznik akce; je to část prvotního napětí, která podobně jako expozice naznačuje, jaký osud budou postavy mít, ale ještě to není konečné. Zde se nabízí prostor pro samostatné rozhodování žáků, kteří se mohou podílet na dalším dění. Učitel pouze nabídne takové možnosti, aby žáky moc neovlivnil, ale přitom aby se ze hry nestalo úplně něco jiného, než bylo původně zamýšleno.
- 3) Kolize; v této části se začíná objevovat zápletka nebo nějaký konflikt, který se stupňuje. Znovu se tu objevuje prostor pro tvůrčí činnost žáků. Učitel žáky rozdělí do několika skupin a každá skupina navrhne, jaký problém by se mohl ve hře řešit. Žáci potom svůj nápad prezentují. Pedagog jednu možnost vybere, popřípadě spojí více možností v akci. Učitel ale znovu musí dávat pozor, aby neslevil ze svých prvotních cílů.

- 4) Vrchol – krize; tato část je velmi složitá, protože napětí je natolik vygradováno, že žáci očekávají vyřešení kolize či problému. Je potřeba žáky ponechat v napětí, dokud se hra nepřehoupne do další části.
- 5) Peripetie; jde o část, ve které přichází změna. Ta většinou děj rozvolní a tak opadne napětí, které bylo budováno v předešlé části. Nyní je příležitost děj ještě víc rozehrát. Opět se na tom podílejí žáci, ale i učitel může zasáhnout přidáním nové postavy, změnou okolností atd.
- 6) Katastrofa a katarze; tedy rozuzlení, kdy se vyřeší problém z předešlých částí. Tím opadne napětí z děje a nastane uvolnění a radost z konečného vyřešení konfliktu.

Nakonec je vhodné celý průběh hry shrnout a zhodnotit jednotlivé výkony. Žáci by měli dostat příležitost pro individuální vyjádření svých pocitů a zážitků, také by měli mít možnost říct, co se jim líbilo nebo naopak nelíbilo, co by příště změnili a proč.

2.4 Učitel dramatické výchovy

Kromě profesní vybavenosti a požadavků, které jsou kladeny na každého učitele, by měl učitel dramatické výchovy mít spoustu dalších schopností a dovedností.

Velmi důležitá je schopnost komunikace a slovního projevu. Používání hlasu je nejčastější formou komunikace, proto by ho měl učitel umět perfektně ovládat. Pedagog užívá svého hlasu při uvedení žáků do děje, ale také k motivaci. Měl by být schopen měnit svůj hlas v závislosti na charakteru postavy a vyjádření nálady a pocitů, které by měly sdílet i děti. Každý učitel by měl umět mluvit jasně a srozumitelně, bez jakýchkoliv problémů.

Pro práci učitele dramatické výchovy je neméně důležitá tvořivost. Bez této schopnosti by se učiteli špatně vytvářely nové příběhy a hry. Když je pedagog tvořivý, má ze své práce

radost nejen on sám, ale především jeho žáci. S rukou v ruce s tvořivostí jde i hravost. Ta se projevuje tím, že se učitel nezdráhá vstoupit s dětmi do role nebo do hry a dokáže se spolu s nimi radovat.

Další nutná schopnost je plánování a systematická práce. Učitel by měl pečlivě zaznamenávat své přípravy do hodin a vytvářet krátkodobé i dlouhodobé plány, které si bude zakládat.

Učitel by neměl klást na děti přehnané nároky, o kterých ví, že nejsou schopny je splnit. Taky by je neměl nutit do činností, které by on sám nebyl ochoten zkusit. Nejedná se o to, že by vadilo, že činnost nebo roli dokonale neovládá, je ale důležité přiznat si možnost sám všechno vyzkoušet. Potom nebude děti zahlcovat přehnanými nároky a bude se na věci dívat méně kriticky.

Pedagog by si měl uvědomit míru zodpovědnosti za reakce z navozených situací. Ve třídě může být dítě, které je na nějakou situaci citlivé a nepřiměřeně projeví své emoce. Učitel by měl být schopen reagovat a pokud možno takovým reakcím příště zamezit výběrem jiné, vhodnější situace. Dramatická hra je výhodná v tom, že je možné děj zopakovat, když se naskytne nějaký kázeňský problém nebo nepochopení hrané části. Občas se stane, že se žáci do role příliš vžijí a při řešení konfliktu použijí nevhodná slova nebo spoluhráče dokonce fyzicky napadnou. V tuto chvíli musí zasáhnout učitel, ukončit hru a zhodnotit situaci, která nastala. Většinou dá podnět k novému začátku hry, aby si žáci uvědomili své chování.

Kromě výše uvedených schopností by učitel dramatické výchovy měl vlastnit i další, neméně důležité vlastnosti, mezi které patří:

- vysoká míra tolerance a trpělivosti
- schopnost empatie; tedy schopnost vcítění se do žáka
- umění projevit pozitivní, ale i negativní pocity

- nesrovnávat žáky, uvědomit si, že každý je individualita

Mezi tyto vlastnosti samozřejmě patří mnoho dalších, které se vyžadují u každého učitele, nejen dramatické výchovy.

2.5 Hodnocení v dramatické výchově

V této podkapitole se budeme zabývat tím, jestli vůbec má smysl projevy v dramatické výchově hodnotit. Hodnotit se dá test, písemná práce, vědomosti, ale co je v dramatické výchově k hodnocení?

S. Macková (1995) se na otázku hodnocení dívá ze dvou pohledů:

- 1) hodnocení práce učitele, průběhu hodiny dramatické výchovy
- 2) hodnocení práce žáků

2.5.1 Hodnocení hodiny dramatické výchovy

Bez ohledu na to, že dramatická výchova jako samostatný předmět vznikla teprve nedávno, je potřeba ho brát jako každý jiný předmět. Tedy je nutné vyžadovat i hodnocení. Nemáme na mysli klasické hodnocení pomocí známek, ale pomocí reflexe, kterou si učitel zapisuje bezprostředně po hodině. To je velice důležité, protože postupně si tak vytváří svůj styl práce.

Nyní se pokusíme nastínit, jak by taková reflexe mohla vypadat.

První možnost je záznam křivky průběhu hodiny. Učitel si zaznamenává, jak moc se mu v průběhu dařilo žáky aktivně zaměstnat, aby neměli čas zabývat se věcmi, které nejsou

součástí hodiny, jako například bavení se mezi sebou, z nějakého důvodu ztráta pozornosti, atd.. Mluvíme tak o nasazení učitele.

Další možnost je, že si učitel ještě pře hodinou sepíše otázky, na které si po skončení hodiny odpoví. Otázky mohou vypadat následovně:

- Podařilo si mi žáky vhodně namotivovat?
- Podařilo se mi dosáhnout požadovaného cíle?
- Byly všechny činnosti a aktivity ke zvolenému tématu?
- Předal jsem žákům nějaké nové zkušenosti?
- Stihli jsme vše, co jsem si naplánoval? Jestli ne, co bylo příčinou?
- Zaujalo žáky dané téma?
- Dělal něco žákům problémy? Čím to bylo?
- Vyskytl se při práci nějaký konflikt?
- Dařilo se mi po celou hodinu držet žáky v činnosti? Jestli ne, jaký byl důvod opaku?
- Byli unavení nebo něco odvádělo jejich pozornost?
- Podařilo se mi být celou hodinu aktivní, a tak být žákům příkladem?

Tyto, a samozřejmě mnoho dalších otázek, si může po hodině učitel klást. Pomůže mu to odhalit chyby a uvědomit si, čeho by se měl příště vyvarovat. Smyslem hodnocení není pouze hledat chyby, ale i nalézat pozitivní stránky hodiny. Umět objektivně říci, co se v průběhu hodiny podařilo a co bylo důvodem úspěchu. Jako děti mají své silné a slabé stránky, taktéž je tomu u učitele. Když si není v nějaké věci jist, měl by udělat vše proto, aby se v ní zdokonalil, nikoliv si ji vyhýbal. Naopak, když si je vědom něčeho v čem vyniká, měl by toho patřičně využít. Vrátime-li se ke slabým stránkám učitele, můžeme říct, že si z počátku může pomoci jinými způsoby. Například pokud si ještě není zcela jistý svou hlasovou výbavou k navození atmosféry nebo k bližší charakteristice postavy či role, může si docela lehce pomoci reprodukovanou hudbou nebo ukázkou z filmu či dokumentu.

Hodnotit hodinu nemusí pouze učitel. Ten může požádat žáky, aby mu po hodině vyplnili buď dotazník, nebo jen napsali pár vět o průběhu hodiny. Také je účinná společná reflexe žáků a učitele, kdy si po hodině sednou, nejlépe však do kroužku, aby na vzájemně na každého všichni viděli a prodiskutují, co se jim na právě proběhlé hodině líbilo nebo naopak nelíbilo. Svůj názor projeví jak žák, tak pedagog. Při začátcích (na začátku školního roku) může nastat situace, kdy se děti budou zdráhat vyjádřit svůj názor. Učitel v tomto případě netrvá na reflexi slovní, ale zvolí si jinou formu sdělení účinku hodiny. Jedním ze způsobů je vyjádření pomocí vlastního těla. Děti mohou projevovat své pocity prostřednictvím svého postoje nebo mimiky. Svůj názor však nemusí sdělovat pouze pomocí těla, ale také kresbou. Na to je ovšem potřeba více času. Postupně by ale žáci měli být schopni vyjádřit se mluveným slovem.

Také je potřeba myslet na to, že sdělení žáků nemusí být vždy pozitivní. Projevili-li se dítě v tom smyslu, že se mu hodina nelíbila, učitel musí být schopen názor přijmout a zabývat se jím.

2.5.2 Hodnocení práce žáků

Jak jsme už výše uvedli, hodnotit neznámá klasifikovat. V hodinách dramatické výchovy učitel nepoužívá klasické známkování, ale většinou slovní hodnocení. Uvedeme několik důvodů, proč je dobré hodnocení provádět:

- žáci potřebují vědět, že jejich snahu někdo oceňuje a hodnocení je dobrý prostředek pro toto sdělení
- prostřednictvím sdělení názoru učitele se žák učí přijímat kritiku (není možné jen chválit)

- hodnotit nemusí jen učitel, ale i žák, což vede k rozvoji sebehodnocení
- hodnocení je také velmi dobrou motivací, podněcuje k další činnosti

Důležité je, aby učitel hodnotil nejen schopnosti a dovednosti, ale také pokroky, kterých žáci dosahují. Většinou, zvláště, je-li ve třídě více žáků, je nucen pedagog hodnotit ne jednotlivce, ale celou skupinu. Nemusí to však být nevýhoda, protože právě tak se dítě učí nést za své jednání ve skupině odpovědnost, tudíž je zodpovědné za výsledek, na kterém se společně shodne celá skupina.

S hodnocením musíme začínat opatrně. U mladších dětí zpočátku používáme jen pochvalu a povzbuzení. Postupně ho zařazujeme do reflexe, aby děti věděly, jak si v hodinách vedou, je to vlastně určitý způsob motivace. Starší žáci se mohou na hodnocení podílet, protože už mají určité zkušenosti.

Hodnocení v dramatické výchově pomáhá žákům zlepšovat se ve svých výkonech, je to také dobrý způsob motivace a podpory. Žák očekává, že bude za své výkony náležitě ohodnocen, ať je hodnocení pozitivní nebo negativní, vždy si z něj žák odnese nějaké ponaučení.

2.6 Vyučovací metody

V této kapitole se zaměříme na klasické, tradiční metody používané ve všech školních vyučovacích předmětech. Dramatická výchova sice má své specifické metody, bez tradičních vyučovacích metod se však neobejdeme. Ve vyučování dramatické výchovy používáme kombinaci obou druhů metod.

Existuje mnoho typů třídění vyučovacích metod, například A. Nelešovská a H. Spáčilová (2005, s. 152,153) metody třídí takto:

1. Metody slovní

- monologické metody, mezi které patří; vyprávění, vysvětlování, popis, instruktáž, přednáška
- dialogické metody; rozhovor, diskuse, beseda, dramatizace
- metody práce s textem a metody písemných prací

2. Metody názorně demonstrační

- pozorování
- předvádění (předvádění pomůcek, pokusů, činností)

3. Metody praktické

- nácvik pohybových a praktických dovedností
- žákovské pokusy a jiné laboratorní činnosti
- grafické a výtvarné práce

ad 1. Slovní metody

Jde o nejpoužívanější metody, které doplňujeme metodami dalšími.

Slovní metody člení na monologické a dialogické.

- Monologické metody; tyto metody se používají při výkladu nové látky, kdy si žáci pouze zapisují. Učitel by měl vypozerovat, jak dlouho jsou jeho žáci schopni daný výklad vnímat a v závislosti na tom dělat patřičné pauzy doprovázené názornou ukázkou, která dotvoří pohled na přijímané informace. Jestliže pedagog zvolí tuto metodu, měl by jeho výklad odpovídat věku žáků, měl být schopen dané téma prezentovat tak, aby je zaujal a neméně důležité je hovořit zřetelně a jasně. Mezi tyto metody můžeme zařadit vysvětlování, popis a vyprávění.
- Dialogické metody; k těmto metodám neodmyslitelně patří nejvíce používaný rozhovor. Ten se odehrává mezi dvěma nebo více osobami za použití otázek a odpovědí. Rozhovor

může učitel použít na začátku hodiny, kdy poslouží jako motivace (motivační rozhovor) nebo jako možnost vyvození nových informací (při vhodně zvolených otázkách - objevný rozhovor). V průběhu hodiny je tato metoda vhodná při opakování a procvičování již probrané látky (opakovací rozhovor). V závěru hodiny je učitel schopen pomocí rozhovoru zjistit míru zapamatovaného učiva (diagnostický rozhovor).

Dále mezi dialogické metody řadíme dialog a diskusi. Tyto metody už jsou však náročnější na míru znalostí žáků. Aby mohl pedagog se svými žáky vést dialog nebo rozhovor, je nutné, aby měli odpovídající informace nejen někteří, ale většina žáků. Mohlo by se totiž stát, že učitel bude diskutovat na dané téma pouze s částí třídy a zbytek nebude mít co říct, protože bude postrádat vědomosti. Je proto důležité, aby pedagog dal možnost všem žákům se nejprve o tématu něco dovědět, a pak teprve diskutovat.

- Metody práce s textem; jedná se o jednu z nejstarších metod, která nejen že žáky učí získávat informace z literatury, ale také je učí, jak text samostatně napsat. U mladších dětí bývá problém ohledně soustředění se na čtený text. Proto učitel musí postupovat pozvolna (zprvu kratšími články) a volit vhodnou tematiku, která pomůže dítěti se soustředit. Z takového textu žák vybere podstatné informace a poznatky a ty pak stručně shrne do několika vět. Když to žáci zvládnou, jsou schopni přejít k obtížnějším textům (samozřejmě s ohledem na jejich věk).

ad 2. Názorně demonstrační metody

Tyto metody jsou zvláště důležité u dětí mladšího školního věku. Ty si nevystačí pouze s mluveným slovem, ale potřebují i názornou ukázkou, aby si mohly slovo spojit s předmětem nebo jevem. Mezi tyto metody řadíme předvádění (demonstraci) a pozorování.

- Předvádění (demonstrace); tato metoda je velmi účinná u dětí mladšího školního věku. Odklání je totiž od možné pasivity vzniklé z nezajímavého slovního výkladu. Demonstrace děti aktivizuje tím, že je přiměje soustředit se na danou ukázkou. Předvádění žákům umožní

sledovat a seznámit se s jevy, procesy nebo předměty, které jinde než ve škole není možné spatřit z důvodu nedostupnosti (některá zvířata) nebo nebezpečnosti (různé pokusy). Při užití této metody musí brát učitel v potaz, že samotná ukázka nestačí. Je tedy potřeba, aby popisoval, co se při demonstraci děje. Žáci mnohdy nevědí, na co se mají při pokusu soustředit, proto je učitel musí v průběhu upozorňovat na podstatné věci. Žákům by mělo být umožněno zkoumat předměty všemi smysly. Například probíráme-li druhy koření, děti vzorky prozkoumají vizuálně, hmatem i čichem. Učitel také musí dbát na několik zásad; demonstrováný předmět musí vidět všichni žáci, předměty by měl důvěrně znát a být schopen zodpovědět otázky žáků, pro dobré zapamatování by měl vyžadovat od žáků shrnutí hlavních poznatků.

- Pozorování; tato metoda jde ruku v ruce s předváděním, avšak přesto se pozorování může vyskytovat samostatně. Učitel může například zadat úkol, při kterém děti budou po nějakou dobu pozorovat a zapisovat, kdy zapadá slunce a pak tyto údaje společně vyhodnotí. Pozorování může být krátkodobé nebo dlouhodobé. Aby tato metoda měla smysl, musí pedagog přesně určit, co žáci budou pozorovat, postup a cíl. Úkolem každého učitele je, aby se žáci postupně naučili odlišovat, co je podstatné a co ne. Tento proces je dlouhodobý a vyžaduje hodně trpělivosti.

ad 3. Praktické metody

Pomocí této metody si žáci rychleji a lépe zapamatují nové poznatky tím, že mají možnost prakticky si vyzkoušet, jak se zachází s různými předměty atd. Mezi tyto metody řadíme nácvik praktických a pohybových dovedností, žákovské pokusy a laboratorní práce.

- Nácvik praktických a pohybových dovedností; první dovedností, kterou se žáci učí je grafomotorika (osvojení psaní) v rámci jemné motoriky (manipulace s korálky, navlékání atd.). V nižších ročnících se uplatňuje napodobování. To znamená, že dítě

imituje svůj vzor, ve školním prostředí je to učitel, a tím se učí (například při nácvičce výslovnosti slovíček v anglickém jazyce).

- Žákovské pokusy; tato metoda se používá především v přírodovědných předmětech, kdy každá skupina žáků dostane úkol vyzkoušet a zaznamenat nějaký jev. Děti si pak rozdělí role (provádění pokusu, zaznamenávání výsledku, konečný úklid místa), které si, pokud možno, v průběhu činnosti vymění.

Obecně je tato metoda velice složitá na přípravu učitele, ale i na organizaci a bezpečnost žáků. Pedagog musí žákům sdělit přesné informace k návodu a postupu prováděné činnosti, aby se předešlo zbytečnému úrazu nebo poškození svěřených předmětů.

2.6.1 Metody dramatické výchovy

„Metoda výchovy a vyučování je určitý způsob činnosti, kterým žáci zpracovávají v průběhu výchovné akce určité učivo tak, že u nich nastává učení a z něj vyplývající osvojení učiva; spojitě s tím tvoří jev metoda též způsob činnosti učitele, kterým je žákova činnost, resp. jeho učení řízena(o), přičemž činnosti žáka i učitele tvoří společný celek, jímž je naplňován výchovný i vzdělávací cíl.“ J. Valenta (1998, s. 32)

J. Valenta (1994) metody člení na:

- plnou hru (kde je celkový hlasový a pohybový projev, jedná se i o tzv. „iluzivní“ hru)
- verbálně-zvukové postupy (tady se jedná o hru vyjádřenou pouze slovem či zvukem)
- pohybově-pantomimické (zde se používá pouze vyjádření pohybem nebo případně živým obrazem)

Jiné členění uvádí M. Pavlovská (1998), ta dělí metody podle angažovanosti žáků v daných hrách na:

- hry v situaci (zde jsou navozovány situace z běžného života, kde žáci jednají sami za sebe. Tato metoda je výhodná v tom, že se lze na tyto situace předem připravit. Žáci jsou tedy schopni promyslet si svá jednání, popřípadě je možnost děj zopakovat, tudíž děti mohou opravit své chování, pokud ho považují za chybné)
- hru v roli (tato metoda podporuje celkovou zkušenost žáka, který se zhostí nějaké role a na základě své zkušenosti se pokusí ztvárnit co nejautentičtější chování zadané postavy. Podstatná je také situace, při které si žáci role vyměňují, což napomáhá k pochopení reakcí druhého)
- charakterizace (je to propojení předešlých metod a směřuje k divadelnímu projevu.

Důležité u této metody je pochopení postavy, která má určité vlastnosti, problémy a charakter, neméně podstatné je i vnitřní porozumění)

Kromě toho, že dramatická výchova používá vlastní metody, využívá i běžné vyučovací metody, jako jsou diskuse, vypravování, popis, charakteristika atd.

K. Bláhová (1998) uvádí jiné dělení, a to na:

- metodu expozice (má vzbuzovat zájem tím, že na začátku hry poskytne základní informace a nějakou zápletku, která se bude v průběhu řešit)
- metodu utváření kontextu (důležité na této metodě je, že doplňuje informace, které byly sděleny v expozici, popřípadě blíže specifikuje postavy a může se podílet na posílení děje nebo situace)
- metodu hry v roli a metoda simulace (hrou v roli se zabýváme výše, přikročíme tedy rovnou na metodu simulace. Jde o „vtělení“ sebe sama do dané nereálné situace. Nejde teď o opravdové, reálné ztvárnění, ale o fiktivní hru na „jako“)
- metodu řešení krizového okamžiku (tato metoda se většinou používá v divadelním představení. Ve školním dramatu není možné krizový okamžik ztvárnit. Jedná se o fyzické

napadení, úraz. Mohlo by dojít k úrazu samotných žáků, proto se tato metoda ve školách většinou neobjevuje.)

- metodu řešení dramatického konfliktu (pomáhá žákům pochopit názory ostatních, ale napomáhá i s vytvořením vlastních názorů)
- metodu vedení a řízení dramatu (je to metoda, která se vztahuje na učitele. Ten může buď hru řídit zvenčí, to znamená, že třeba pozastaví hru a sdělí žákům nové informace nebo úplně změní téma hry a zadá nové, jasné instrukce. Učitel také může hru řídit zevnitř. Učiní tak tím, že se sám stává spoluhráčem a svým jednáním odkrývá nové informace nebo podněcuje k hledání jiných, lepších řešení určitého problému)
- metodu reflexe a hodnocení (bývají podmínkou dramatu. Za reflexi můžeme považovat jakékoliv sdělení pocitů bezprostředně po hře nebo v průběhu hry při ukončení nějakého tematického celku. Hodnocení je také svým způsobem sdělení pocitů a reakcí, ale orientuje se spíše na kvalitu. Hodnocení zařazujeme podobně jako reflexi na konec hodiny nebo po skončení dané situace).

2.7 Cíle dramatické výchovy

M. Pavlovská (1998) píše, že dramatická výchova si klade za cíl vychovat z žáků vnímavé a tvořivé osobnosti, které jsou schopny:

- uvědomit si, že každý je osobnost, která má své názory a myšlenky, za které se nemusí stydět, ani bát se je vyslovit
- všední problémy řešit s nadhledem a bez zbytečného ostychu
- akceptovat názory druhých osob, umět jim porozumět a pochopit jejich vážnost
- v případě potřeby pomoci druhým lidem a sdílet jejich pocity

- pracovat ve skupině na nějakém úkolu a zabývat se tímto úkolem až do jeho vyřešení

E. Machková (2007) dělí cíle do tří skupin, a to:

1. Dramatické cíle

- zajímat se o umění a dále se mu věnovat
- naučit se volně improvizovat bez ohledu na text
- osvojit si verbální i neverbální komunikaci
- poznat techniku, která se v divadle používá
- rozvíjet smysl pro rytmus a pro výraz pohybem

2. Sociální rozvoj

- rozvíjet umění spolupracovat a naslouchat
- rozvíjet schopnost vcítit se do druhých a osvojit si hru v roli
- naučit se tolerovat některé nedostatky druhých

3. Osobnostní rozvoj

- osvojit si schopnost volně prezentovat bez ostychu své myšlenky
- dosáhnout vysoké úrovně vnímavosti
- rozvíjet pozitivní vnímání sama sebe
- rozvíjet schopnost vyjadřování se k určitému problému
- naučit se uplatňovat své nápady za pomoci fantazie a tvořivosti

Před hodinou by si pedagog měl stanovit jasný a reálný cíl. Měl by vzít v potaz, jaké děti ve třídě má, tudíž jestli je v jejich silách daného cíle dosáhnout. Zvážit, jestli je on schopný dostát svému cíli, zda se nepřeceňuje nebo naopak nepodceňuje, a podle toho cíl případně změnit. Také by si měl uvědomit, jestliže nějaké slabiny má, zda je schopen je vhodně nahradit nebo podpořit. Například pokud si učitel není jistý ve zpěvu, zdali má k dispozici techniku, která ho v tomto zastoupí. Další věc, kterou by měl zvážit, je časová dotace. Nesnažit se za každou cenu vše stihnout na úkor kvality, ale rozvrhnout si plán do více

vyučovacích hodin. Je také možné z některého cíle slevit a zaměřit se na nejpodstatnější cíl. Například učitel nebude trvat na splnění celku, ale pouze jeho části. Na závěr do splnění cílů patří i posouzení úspěšného zvládnutí, tedy kolik žáků je schopno daný cíl splnit (jestli málo, většina nebo všichni). Pedagog by měl stanovit nejen kvantitu, ale i kvalitu (jak moc žádá, aby byla činnost nebo dovednost dobře zvládnuta, jaké bude pravděpodobné chování žáků atd.).

3 Postavení dramatické výchovy v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání

3.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV) je v České republice nejvyšší úroveň vzdělávání spolu s projektem Národní program pro rozvoj vzdělávání (tzv. Bílá kniha). V roce 2004 MŠMT (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky) schválilo nové postupy pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Tyto změny změnilý systém kurikulárních dokumentů, které jsou nyní vytvářeny na úrovni státní a na úrovni školské.

RVP ZV vymezuje co a v jakém období si mají žáci osvojit dané učivo, a jaké znalosti by měli mít při výstupu z 1. a 2. stupně základní školy. Specifikuje úroveň klíčových kompetencí, vymezuje vzdělávací obsah (očekávané výstupy a učivo), popisuje průřezová témata, která zahrnují problematiku současného světa. RVP ZV není konečný dokument, je průběžně obnovován v závislosti na potřeby společnosti, žáků a učitelů.

Rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání:

- vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě
- vycházejí z koncepce celoživotního učení
- formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání
- podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání

Tendence ve vzdělávání, které navozuje a podporuje RVP ZV:

- zohledňovat při dosahování cílů základního vzdělávání potřeby a možnosti žáků
- uplatňovat variabilnější organizaci a individualizaci výuky podle potřeb a možností žáků a využívat vnitřní diferenciaci výuky
- vytvářet širší nabídku povinně volitelných předmětů pro rozvoj zájmů a individuálních předpokladů žáků
- vytvářet příznivé sociální, emocionální i pracovní klima založené na účinné motivaci, spolupráci a aktivizujících metodách výuky
- prosadit změny v hodnocení jejich výkonů a širšímu využívání slovního hodnocení
- zachovávat co nejdéle ve vzdělávání přirozené heterogenní skupiny žáků a oslabit důvody k vyčleňování žáků do specializovaných tříd a škol
- zvýraznit účinnou spolupráci s rodiči žáků

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (2007)

3. 1. 1 Doplnující vzdělávací obory

Do RVP ZV se zařazují obory, které nejsou povinnou součástí základního vzdělávání, jeho vzdělávací obsah pouze doplňují a rozšiřují. Tyto obory je možné využít pro všechny, nebo jen pro některé žáky jako povinný nebo povinně volitelný vzdělávací předmět. Mezi doplňující vzdělávací obory zařazujeme dramatickou výchovu.

3. 1. 1. 1 Dramatická výchova jako doplňující vzdělávací obor

První stupeň základní školy se dělí na dvě období, a to 1. období; 1., 2. a 3. třída a 2. období; 4. a 5. třída. Každé toto období obsahuje očekávané výstupy, které doporučují, které vědomosti a dovednosti by žáci měli po ukončení daného období zvládnout.

Očekávané výstupy – 1. období

- zvládá základy správného tvoření dechu, hlasu, artikulace a správného držení těla; dokáže hlasem a pohybem vyjadřovat základní emoce a rozpoznávat je v chování druhých
- rozlišuje herní a reálnou situaci; přijímá pravidla hry, vstupuje do jednoduchých rolí a přirozeně v nich jedná
- zkoumá témata a konflikty na základě vlastního jednání
- spolupracuje ve skupině na tvorbě jevištní situace; prezentuje ji před spolužáky, sleduje prezentace ostatních
- reflektuje s pomocí učitele svůj zážitek z dramatického díla (divadelního, filmového, televizního, rozhlasového)

Očekávané výstupy – 2. období

- propojuje somatické dovednosti a kombinuje je za účelem vyjádření vnitřních stavů a emocí vlastních i určité postavy
- pracuje s pravidly hry a jejich variacemi; dokáže vstoupit do role a v herní situaci přirozeně a přesvědčivě jednat
- rozpoznává témata a konflikty v situacích a příbězích; nahlíží na ně z pozic různých postav, zabývá se důsledky jednání postav
- pracuje ve skupině na vytvoření menšího inscenačního tvaru a využívá přitom různých výrazových prostředků

- prezentuje inscenační tvar před spolužáky a na základě sebereflexe a reflexe spolužáků a učitele na něm dále pracuje, sleduje a hodnotí prezentace svých spolužáků
- reflektuje svůj zážitek z dramatického díla; rozlišuje na základě vlastních zkušeností základní divadelní druhy

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (2007, s. 88)

V RVP ZV se kromě očekávaných výstupů objevuje také učivo, které by mělo být náplní hodin dramatické výchovy. Učivo dělíme do tří kategorií:

- 1) Základní předpoklady dramatického jednání; žáci se učí, jak správně pracovat s dechem a hlasem, učí se používat verbální a neverbální komunikaci. Také si osvojují hru v roli, učí se spolupracovat, prezentovat své názory a nápady, používat reflexi a hodnocení.
- 2) Proces dramatické a inscenační tvorby; žáci se učí hledat náměty a témata a posléze je vyjádřit prostřednictvím dramatické hry, postupně se seznamují s bližší charakteristikou postavy, prezentují svoji roli a v neposlední řadě se učí zhodnotit sám sebe (sebereflexe)
- 3) Recepce a reflexe dramatického umění; osvojují si poznatky ohledně herní situace, postavy a konfliktu, orientují se v současném dramatickém umění, poznávají a rozlišují základní divadelní druhy (činohra, zpěvohra, loutkové divadlo atd.)

3.2 Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní a sociální výchovu zařazujeme mezi průřezová témata, která se zaměřují na otázku aktuálních problémů současného světa.

Toto průřezové téma se zaměřuje na rozvoj žáka po osobnostní a sociální stránce. Dramatická výchova se rovněž podílí na rozvoji osobnosti žáka mladšího školního věku, proto uvedeme bližší specifikaci přínosu průřezového tématu k tomuto rozvoji.

Vede žáka, k tomu, aby akceptoval sám sebe i druhé, pochopil jejich postoje a názory a dokázal je přijmout za své. Podporuje vytváření dobrých mezilidských vztahů nejen v rámci třídy, ale i mimo ni, dále učí děti, jak spolupracovat, a jak se chovat ve skupině. Rozvíjí schopnosti a dovednosti, které mu umožní řešit a vyřešit složité situace (roztržky, konflikty).

Podle J. Valenty (2006) se na osobnostním rozvoji podílí cvičení smyslového vnímání, které žákům ukazuje, jak se chovat v daných situacích tím, že je učí, jak poznat sama sebe prostřednictvím vnímání svých nálad, postojů, atd. Sebeovládání a sebekontrola také hraje roli v rozvoji osobnosti. Shrňme-li poznatky, které autor uvádí, můžeme obecně říci, že na rozvoji osobnosti se podílí; schopnost poznávání, sebepoznání a sebepojetí, seberegulace a sebeorganizace, psychohygiena, tvořivost a kreativita.

Sociální rozvoj je neméně důležitý. Dítě se po této stránce rozvíjí prostřednictvím poznávání lidí jak ve třídě, tak mimo ni, tím, že se snaží formovat dobré vztahy, že není lhostejné k citům druhých a je schopné aktivně naslouchat (tzn. reagovat na podněty druhého). Rozvoj sociálních dovedností je podstatný pro začlenění se do kolektivu, ve kterém má každý svoji roli, která není vždy stejná. Jednou dítě musí podřídit autoritě, podruhé je mu svěřeno vedení skupiny, jindy se musí podílet na organizování práce skupiny.

Do osobnostní a sociální výchovy se kromě výše uvedených rozvoju řadí i morální rozvoj. Žáci na sobě pracují z hlediska řešení problémů a rozhodování se v různých situacích, to znamená, že vhodně řeší problémy v oblasti mezilidských vztahů a seberegulace. Postupně se učí vstřípit si pojmy, jako jsou; odpovědnost, spolehlivost, respektování, spravedlivost atd.. Zdokonalují se v etických otázkách, které mohou být někdy problematické.

4 Vliv dramatické výchovy na rozvoj osobnosti žáka mladšího školního věku

Dramatická výchova má nezpochybnitelný vliv na rozvoj osobnosti žáka mladšího školního věku. Na tomto rozvoji se podílí vhodně zvolené metody, žák i učitel. Dramatická výchova jako předmět nutí žáky se po této stránce rozvíjet, protože klade důraz na vzájemnou komunikaci a spolupráci mezi žáky i mezi učitelem a žáky, snaží se, aby žáci tolerovali jeden druhého, a tak aby mezi nimi nevznikaly zbytečné konflikty. Žáci v hodinách prezentují své nápady a názory, nezdráhají se obhajovat názory za kterými si stojí, i když s nimi všichni nemusí souhlasit. Postupně přejímají role a vcítují se do postav, které se jim třeba zrovna nelíbí, ale i takovou roli musí být schopni dobře a vhodně uchopit a představit ji ostatním. Žáci v dramatické výchově formují svou osobnost i tím, že se učí hodnotit své výkony, ale i výkony svých spolužáků. Učí se aplikovat postoje a hodnoty na okolí; odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, slušnost, respektování, prosociální chování, čestnost, pozitivnost a tyto vlastnosti efektivně a s ohledem na etiku integrovat do řešení problémových situací, ale i situací každodenního všedního dne. Žáci si prostřednictvím dramatické výchovy vyzkouší řešení situací, do kterých by se v životě mohli dostat, a tak zjistí, jak by se v takovém případě zachovali.

Osobnost žáka mladšího školního věku se dá dobře formovat, tento věk je pro toto formování ideální, protože děti jsou ještě schopny pomocí různých prostředků přijímat nové dovednosti a přivlastnit si nové návyky. Když je učitel zkušený a má dobrou vůli něco svým žákům „předat“, většinou se jeho snaha setká s úspěchem, a tak se z jeho žáků stanou tvořivé, spontánní a tvůrčí osobnosti.

Jak už jsme zmínili, dramatická výchova se podílí na rozvoji osobnosti žáka. V další části diplomové práce tudíž předložíme možnosti v podobě námětů do vyučovacích hodin,

jakým způsobem pracovat s žáky, aby byl rozvoj osobnosti podporován v rámci běžné výuky vyučovacího předmětu prvouka. Náměty nejsou přizpůsobeny určitému ročníku, bude záležet na jednotlivém vyučujícím, pro který ročník dané téma zvolí. Některé náměty jsou vhodné pro třetí ročník, jiné třeba již pro první ročník. Každý učitel svoji třídu dobře zná a pozná, kdy je vhodné dané téma zařadit.

5 Náměty do prvouky s prvky dramatické výchovy

Téma:

Komunikace s cizím člověkem

Výchovně vzdělávací cíl:

Děti si nacvičí situace, ve kterých přijdou do styku s neznámou osobou. Naučí se, jak reagovat, když někdo zazvoní u jejich dveří a rodiče nebudou doma.

Cvičení rytmu, rozvoj komunikace, schopnost orientace, rozvoj slovní zásoby.

Organizační formy:

Individuální, hromadná, skupinová

Metody:

Rozhovor, dramatizace, didaktická hra

Pomůcky:

Leták Policie ČR – Komunikace s cizím člověkem (viz příloha č. 1)

Mezipředmětové vztahy:

Prvouka, dramatická výchova, český jazyk

Časová dotace:

Blok 90 minut

1) Skupinová cvičení

Žáci se postaví do kruhu a učitel rozehraje hru slovem, které se vztahuje na budoucí téma.

Žáci musí vymýšlet další slova nebo slovní spojení, které je jako první napadnou (volná asociace). Slovo (slovní spojení) může znít například: cizí člověk

2) Individuální soustředovací cvičení na zaměření pozornosti

Žáci chodí po třídě ve stanoveném rytmu, který určuje učitel například tleskáním. Jakmile učitel přestane tleskat, žáci se zastaví a jeden po druhém řeknou, co právě před sebou vidí. Na konci tohoto cvičení děti zkusí říct, jakou věc viděli nejčastěji a k té se pak postaví.

Hlavní téma

Rozhovor: „Co bys udělal/a, kdyby tě oslovil cizí člověk a nabídl ti nějakou sladkost nebo svezení autem?“ Děti se denně setkávají s neznámými lidmi. Většinou se jedná o pouhé míjení se na ulici, ale někdy se stane, že jsou děti neznámou osobou osloveny. Cizí člověk jim může nabídnout svezení autem, bonbóny, atd. V tomto případě musí děti dobře vědět, jak se v takových situacích zachovat. Nejprve necháme děti mluvit, aby přišly na co nejvíce situací, do kterých se mohou dostat. Samy by měly plynule přejít na možná řešení, jak se v těchto případech zachovat. Pro inspiraci dětem rozdáme leták policie ČR (viz příloha č. 1). Když se děti shodnou na některých bodech, shrneme jejich myšlenky, popřípadě přidáme další rady.

- Když se potkáš s cizím člověkem, který tě na ulici osloví a obtěžuje, máš právo se s ním nebavit. Po příchodu domů to sděl svým rodičům, popř. paní učitelce další den.
- Kdyby ti kdokoliv nabízel něco, co nechceš, neboj se říci NE!
- Nezůstávej s cizím člověkem o samotě v opuštěných nebo uzavřených prostorách. Nabízí-li ti v domě někdo neznámý svezení výtahem, slušně odmítni a zazvoň na známé lidi v domě a upozorni je na to.
- Neznámému člověku nemusíš na nic odpovídat. Lepší je nereagovat na jeho dotazy, prosby, volání a pokračovat v cestě.

- Snaž se nechodit ze školy ani jinam sám. Do zájmových kroužků, které začínají později, chod' v doprovodu buď rodičů nebo kamarádů. To samé platí pro odchod z kroužku.
- Nebezpečí ti nehrozí pouze od neznámých lidí. Někdy se stane, že se dostaneš do situace, kdy tě spolužáci nutí do věcí, které dělat nechceš, vysmívají se ti, berou a ničí ti věci nebo tě dokonce bijí – říká se tomu šikana. Takovéto jednání ihned nahlas dospělému, ke kterému máš důvěru, nemusíš to snášet.
- Pokud máš jakýkoliv problém se kterým si nevíš rady, svěř se rodičům, učiteli nebo i kamarádovi. Je lepší o problémech mluvit, než se trápit o samotě.
- Pokud své problémy nechceš hned řešit se svými známými, zkus zavolat na bezplatnou linku bezpečí, kde jsou školení odborníci a určitě ti rádi poradí, jak se máš ve tvé problémové situaci zachovat. Telefonní číslo na takovou linku je 116 111.
- Pokud by se jednalo o něco vážnějšího, obrať se na policii České republiky. Telefonní číslo je 158.

V této fázi jsou děti obeznámeny s mnoha různými situacemi, vědí, jak se jich vyvarovat, popřípadě jak zareagovat. Zkusíme pár takovýchto situací reálně předvést.

Děti rozdělíme do skupinek po čtyřech a každé skupině dáme téma na zpracování:

skupina: Zastaví tě cizí člověk a ptá se, jak se jmenuješ a kde bydlíš.

skupina: Spolužák ti každý den bere svačinu.

skupina: Cizí člověk ti nabízí, že tě svezde autem domů.

skupina: Někteří tví spolužáci tě ve třídě bijí.

Žáci mají za úkol si téma promyslet a zadat si role (všichni se musí vystřídat). Zkusí ztvárnit situace ze dvou pohledů; jak by vypadala špatná reakce a naopak, jak by se měli zachovat správně. Děti dostanou 10 minut na promyšlení situací a potom každá skupina předvede své

představení zvlášť. Po každém ztvárnění rozvedeme diskusi, co by ostatní udělali jinak, jaké jiné reakce by byly možné, atd.

Hodnocení

Hodnotíme míru zapojení se do aktivit, které jsou pro hodinu přichystány. V těchto hodinách nemusí hodnotit jen učitel, ale i samotní žáci. Děje se tak při každém ukončení ztvárnění situace skupinou, kdy ostatní buď své spolužáky chválí nebo mají určité připomínky. Nakonec shrneme nejdůležitější poznatky, například; že jsme si všimli pokroků u některých žáků, že se nám líbilo, jak všichni dobře spolupracovali, atd. Užijeme převážně kladného hodnocení, které bude působit jako motivace pro další hodiny.

Závěr

Tento vyučovací blok má připravit žáky na mnohdy nepříjemné situace, ve kterých se mohou ocitnout a nabídnout jim několik způsobů, jak se jim vyhnout, popřípadě jak se správně zachovat, aby se předešlo problémům. Některé děti se po tomto tématu mohou svěřit učiteli, že něco podobného už zažily, ale bály se o tom mluvit.

Není dobré toto téma opomíjet, protože kdykoliv se může něco stát a je vhodné, aby byly děti připraveny vzniklou situaci správně a bezpečně řešit.

Téma:

Zdravý životní styl, obezita

Výchovně vzdělávací cíl:

Žáci se naučí rozlišovat zdraví prospěšná jídla (potraviny) a jídla (potraviny), která tělu škodí. Pomocí záznamového archu budou schopny zaznamenat všechna jídla a potraviny, které snědli v průběhu týdne. Dále se žáci seznámí s pojmem obezita.

Organizační formy:

Individuální, hromadná, skupinová

Metody:

Dialog, vysvětlování, metoda práce s textem, didaktická hra, metody praktické, dramatizace

Pomůcky:

Záznamový arch (viz příloha č. 2), karty s obrázky ovoce, zeleniny a různých jídel (viz příloha 3), časopisy s informacemi o životním stylu, balící papír, fixy, karty s obrázky zobrazující činnosti (viz příloha č. 4).

Mezipředmětové vztahy:

Prvouka, dramatická výchova, český jazyk, výtvarná výchova

Časová dotace:

Blok 135 minut

1) Skupinová cvičení

Žáci sedí v kruhu, každý na své židli a jsou rozdělení na citróny, pomeranče, jablka a broskve. Učitel stojí uprostřed a když řekne „jablka“ si všechna jablka vymění místo. Učitel si také někde sedne. Kdo zbude, přebírá roli vedoucího. Na povel „košík ovoce“ si každý musí s někým vyměnit místo.

2) Individuální soustředovací cvičení na zaměření pozornosti

Žáci si vezmou papír a tužku a posadí se na zem. Použijeme obrázky znázorňující ovoce a zeleninu (viz příloha č. 3). Budeme žákům postupně ukazovat několik karet (zprvu méně, později můžeme přidávat), ti si zkusí zapamatovat co nejvíce obrázků a na předem zvolený signál je na papír buď zakreslí nebo zapíší. Pak společně zkontrolujeme.

Hlavní téma

Rozdáme žákům záznamové archy (viz příloha č. 2), do kterých budou po celý týden zapisovat svůj jídelníček. Na konci týdne se k tomu vrátíme.

Položíme dětem několik otázek: „Proč je dobré jíst zdravě?“, „Co se stane, když budeme jíst nezdravá jídla?“, v souvislosti na tuto otázku navážeme na pojem „obezita“. Nejprve necháme děti spontánně vyjádřit svůj názor a potom shrneme nejdůležitější body (u každého bodu si ukážeme příklady na obrázcích – viz příloha č. 3).

- Mezi zdraví prospěšná jídla řadíme veškeré ovoce a zeleninu, alespoň dvakrát denně bys měl nějaké ovoce nebo zeleninu sníst.
- Naopak všechna smažená jídla jsou zdraví škodlivá; omez stravování v oblíbených fast foodech, ve kterých jsou jídla nasáklá olejem.
- V dnešní době je zvykem všechna jídla přesolovat, což pro tvé tělo není dobré.
- Měl bys jíst pětkrát nebo šestkrát denně po menších porcích, hlavně se nepřejídej!
- Pamatuj si, že sladkosti nenahradí svačinu! Určitě nic nezkazíš, když si jednou denně něco sladkého dáš, ale určitě bys neměl jíst převážně sladké. Nejenže se po sladkém tloustne, ale také se kazí zuby.
- Když máš žízeň, napij se vody. Sladké nápoje tě neznaví žízně neznaví! Víš, že v jednom litru tvého oblíbeného nápoje až 38 kostek cukru?

V této fázi by děti měly mít jasno v tom, co je pro jejich tělo prospěšné a co ne. Požádáme je, aby se opět rozdělily do čtyř skupin po čtyřech a každé skupině dáme různé časopisy, pomocí kterých získají informace, s nimiž budou dále pracovat. Žáci budou mít za úkol sestavit informační plakáty na určené téma.

skupina: Ovoce

skupina: Zelenina

skupina: Pohyb

skupina: Obezita

Každá skupina představí svůj plakát, podmínka je, že se všichni musí zapojit do prezentace. Ostatní skupiny poslouchají a po skončení prezentace se mohou zapojit do rozhovoru popřípadě hodnocení. Plakáty umístíme do třídy nebo na chodbu.

Rozhovor: Zdravý životní styl není jen zdravé stravování. „Co jiného můžeme pro své zdraví dělat?“ Vysvětlíme dětem, že zdravá strava je sice velice důležitá, ale nesmíme opomenout pohyb. Položíme otázku: „Sportuješ?“, „Jak často?“, „Jaký sport máš rád?“. Žáci postupně odpovídají na otázky, přičemž jejich odpovědi mohou jejich spolužáky zaujmout natolik, že se o daný sport začnou zajímat. Tento rozhovor může mít tedy velmi dobrý vliv.

Další otázka: „Jak trávíš svůj volný čas?“ Zde odhalíme děti, které tráví většinu času u televize nebo u počítače. Můžeme jim nabídnout jiné varianty pomocí hry Pantomima. Použijeme karty s obrázky (viz příloha č. 4), které zobrazují nějakou činnost. Každý žák dostane jednu kartu a danou činnost předvede spolužákům. Prostřednictvím této hry si děti mohou zvolit činnosti, které by mohly vykonávat v průběhu každého dne a tím omezit čas strávený sezením u televize nebo počítače.

Na konci tohoto bloku se žáci pokusí ztvárnit situaci, kdy jdou na jídlo do restaurace. Rozdělíme je do skupin, přičemž každá skupina předvede, jak bychom se měli správně

chovat, když jdeme do restaurace například s rodinou (muž usadí dámu, komunikace s obsluhou, správný výběr jídla, atd.)

Hodnocení

Hodnotíme míru aktivity zapojení do činností, jaké nápady žáci využijí při řešení problému a originalitu ztvárnění projektu. Dále je možno hodnotit vědomosti, které žáci o daném tématu mají a také míru zapamatovaných informací. V tomto případě hodnotíme pouze slovně a necháme prostor pro vyjádření i dětem.

Závěr

Toto téma je v dnešní době velice diskutované, protože děti často nevědí že to, co jim nejvíce chutná, nemusí být pro jejich tělo nejlepší. Již od raného dětství je jim předkládáno velké množství pochutin, bez kterých by se děti obešly, ale jejichž chuť je natolik výrazná, že si na ně rychle zvyknou a pak se nespokojí s méně výraznými chutěmi. Proto je nutné, aby žáci měli dostatek informací o možných problémech, které mohou nastat, budou-li se stravovat tak, jak je v dnešní době obvyklé. Dalším cílem je předvést dětem několik činností, které mohou dělat v průběhu dne a tím zkrátit dobu trávenou u počítače nebo televize. Nemusí to být jen sport, ale také domácí práce, při kterých je vyvíjena aktivita, která může být prospěšná i pro ostatní členy rodiny.

Téma:

Problematika kouření

Výchovně vzdělávací cíl:

Žáci získají informace o možných rizicích, které jsou spjaty s kouřením. Cílem je vytvořit u žáků odmítavý postoj ke kouření.

Organizační formy:

Individuální, hromadná, skupinová

Metody:

Rozhovor, didaktická hra, metody praktické, dramatizace

Pomůcky:

Obrázky následků kouření (viz příloha č. 5)

Mezipředmětové vztahy:

Prvouka, dramatická výchova

Časová dotace:

Blok 90 minut

1) Skupinová cvičení

Rozdělíme žáky do čtyř skupin po čtyřech, přičemž každé skupině zadáme stejný úkol, a to vymyslet následky, kterými trpí kuřák. Necháme jim prostor pro kreativitu a vlastní myšlenky. Některé informace mohou být nepravdivé nebo neúplné, ale správnost není v tuto chvíli nejpodstatnější. Na tabuli pak vypíšeme nejčastěji se vyskytující slova nebo slovní spojení, se kterými budeme v hlavní části pracovat.

2) Individuální soustředovací cvičení na zaměření pozornosti

Děti sedí v lavicích, mají položenou hlavu na rukou a zavřené oči. Vyprávíme krátký příběh nebo pouze říkáme slova či slovní spojení a při zaznění slova „kouř“, „kouření“, „cigareta“ děti zvednou hlavu a zase ji položí zpět.

Hlavní téma

Rozhovor: „Slyšeli jste někoho, jak se vylouvá, že kouření zdraví neškodí, že s tím může přestat kdykoliv chce, atd.“ Děti si na několik příkladů určitě vzpomenou. Tím plynule přejdeme k potvrzení nebo naopak vyvrácení mýtů o kouření, které často kuřáci využívají pro zlehčení situace a pro pocit, že mají vše pod kontrolou. Mýty jsou dobře sepsány v rámci Výchovy ke zdraví (<http://www.vychovakezdravi.cz/download/file/myty-a-pravda.pdf>).

Žákům nejprve předložíme mýtus a necháme je, aby zkusili říct, je-li pravdivý či nikoliv.

Mýty a pravda o kouření

„Kouření je slabůstka, zlovyk.“ - Kouření je chronické, postupné se zhoršující a recidivující onemocnění.

„Kuřák může přestat kouřit kdykoliv se mu zachce.“ - Tabák obsahuje nikotin, který je stejně silná droga jako heroin nebo kokain, závislost vznikne u většiny kuřáků (až 85% kuřáků).

„Při občasném vykouření cigarety nebo dýmky závislost nehrozí.“ - Až třetina občasných kuřáku se stává závislými.

„V životě nás ohrožují jiné věci víc, než kouření.“ - Na následky kouření umírá víc lidí než v důsledku havárií, úrazů, vražd, sebevražd, otrav a AIDS.

„Dýmající komíny a výfukové plyny jsou pro naše zdraví nebezpečnější.“ - V cigaretovém kouři je více než 4 000 chemických látek a desítky z nich vyvolávají rakovinu.

„Kuřáci se mohou také jako jiní lidé dožívat vysokého věku.“ - Na nemoci související s kouřením umírá každý druhý kuřák, z nichž polovina předčasně. Dlouhověkost je u kuřáků vzácná, je podmíněna vrozenou odolností.

„Moderní lékařská věda umí léčit nemoci, kterými kuřáci trpí.“ - Díky léčebným metodám se dožívá vysokého věku stále více nekuřáků, zatímco kuřáci umírají stejně jako před 50 lety.

„Člověk je tvor smrtelný a je jedno na jakou nemoc jednou zemře.“ - Nejčastěji umírají kuřáci na nemoci srdce a cév: před smrtí mohou být léta ochrnutí (po mrtvici), žít s amputovanými končetinami (onemocnění cév). Těžká onemocnění plic (rozedma, chronický zánět průdušek, rakovina) končí pomalým udušením.

„Kouření je osobní věcí každého člověka a nikomu do toho nic není.“ - Následky kouření jsou závažným společenským problémem, na jehož řešení se solidárně podílejí i nekuřáci. Kuřáci také vážně ohrožují zdraví nekuřáků.

„Kuřáci významně přispívají do rozpočtu státu prostřednictvím daní za kuřivo.“ - Přínos z kuřiva je menší, než škody způsobené kouřením (výdaje za léčbu, důchody, sociální podporu pozůstalým po předčasně zemřelých kuřácích, za nevykonanou práci, za likvidaci požárů způsobených kuřáky, atd.).

„Ekonomika státu by byla vážně ohrožena bez daní za kuřivo.“ - Lidé by místo kuřiva kupovali jiné, užitečné a zdraví neohrožující zboží, stát by své daně získal pouze jinak.

Rozhovor: „Myslíš si, že jsou některé následky viditelné na kuřákově těle?“ Ukážeme žákům obrázky, na kterých jsou znázorněny dopady kuřáctví (viz příloha č. 5); zažloutlé prsty, zkažené zuby, vypadávání vlasů, zkažený dech, vrásky, skvrny na obličeji a také děti mohou zobrazit kuřákovy plíce, které mají velký odrazující účinek.

Rozdělíme třídu na čtyři skupiny po čtyřech, každé skupině dáme balící papír a fixy. Na balící papír žáci obkreslí svého spolužáka a názorně zaznačí více či méně viditelné následky kouření.

Necháme třídu rozdělenou do skupin a zadáme dva úkoly:

- *1. skupina bude přesvědčovat 2. skupinu, aby začala kouřit, přičemž 2. skupina bude odmítat a udávat důvody, proč kouřit nezačne.*
- *3. skupina bude odrazovat 4. skupinu od kouření, přičemž 4. skupina bude zlehčovat situaci a uvádět výhody kouření.*

Hodnocení

Nejprve necháme zhodnotit žáky předcházející ztvárnění úkolu tím, že sami řeknou, jak se druhé skupině povedlo svůj úkol splnit. Tedy jestli se podařilo odradit skupinu od kouření nebo naopak podlehnout vlivu. Poté žákům sdělíme míru spokojenosti z právě proběhlých hodin. Můžeme také děti pochválit za odmítavý přístup ke kouření, což bylo cílem.

Závěr

Tohle téma je v dnešní době velice aktuální. Věk dítěte, které se poprvé setká s cigaretou, se pořád snižuje, proto je nutné se touto problematikou zabývat. Děti neznají následky, které mohou vzniknout v závislosti s kouřením. Nemají dostatek informací o škodlivých účincích, které kouření způsobuje a tento uvedený blok hodin jim může pomoci získat vlastní názor na tento problém.

Téma:

Úrazy

Časová dotace:

Blok 90 minut denně po dobu 1 týdne

Hlavní téma

Hlavní téma se bude týkat jak předcházení úrazům, tak získání schopnosti pomoci člověku, kterému se nějaký úraz stane. Úrazy jsou v dnešní době velice časté a jsou bohužel hlavní příčinou úmrtí dětí. Proto je nutné, aby se děti co nejdříve dozvěděly, jak se chovat, aby se do situace, kdy jim úraz hrozí, vůbec nedostaly. Pokud se stane, že se v takové situaci ocitnou, měly by být schopny vhodně zareagovat. Úrazy se mohou stát všude; v domácnosti, ve škole, na ulici, na silnici, při hře, atd. Avšak můžeme říci, že u dětí mladšího školního věku ubývá úrazů doma, zato ve škole a na silnici úrazů naopak přibývá.

Naučíme děti, jak se chovat bezpečně, jak rozpoznat rizikovou situaci a předcházet úrazům za použití ochranných pomůcek.

Protože je toto téma velice obsáhlé a mohli bychom děti přehltit informacemi, zařadíme proto část tématu do každého vyučovacího dne po dobu jednoho týdne.

Téma:

Nebezpečí na silnici (v dopravě)

Výchovně vzdělávací cíl:

Rozvoj schopnosti orientovat se v dopravě z pohledu chodce, uvědomění si rizikových míst při cestě do školy.

Organizační formy:

Individuální, hromadná, skupinová

Metody:

Rozhovor, didaktická hra, metody praktické

Pomůcky:

Pracovní list Nebezpečí na silnici (viz příloha č. 6), padák, míček, šátky

Mezipředmětové vztahy:

Prvouka, dramatická výchova

Časová dotace:

Blok 90 minut

1) Skupinová cvičení

V tomto cvičení se zaměříme na spolupráci mezi dětmi. Využijeme středně velký padák (musí mít uprostřed díru), kolem kterého se žáci rozestaví, uchopí ho a zvednou. Vhodíme míček a žáci budou mít za úkol pohybovat míčkem pomocí pohybů padáku tak, aby nevyletěl ven, ale ani nepropadl otvorem uprostřed. Žáci se musí domlouvat, kdo, kdy a jak padákem pohne. Můžeme zařadit obměnu, kdy jeden žák vleze pod padák a bude se snažit míček vyhodit ven. Je také možné přidávat počet míčků.

2) Individuální soustředovací cvičení na zaměření pozornosti

Žáky rozdělíme do dvojic. Vždy jeden z dvojice si vymyslí nějakou statickou pózu a druhý bude mít za úkol se zavázanýma očima „přečíst“ pózu a posléze ji předvést.

Hlavní téma

Rozhovor: „Jak vypadá tvá cesta do školy?“ Každý žák se pokusí zakreslit svoji cestu z domu do školy (popřípadě z autobusové zastávky nebo vlakového nádraží) a vyznačí místa, o kterých si myslí, že jsou nebezpečná a proč.

Společně s dětmi přijdeme na několik základních bodů správného chování na silnici.

- Na přechod smíš vejít pouze v případě, svítí-li na semaforu zelená.
- I když svítí na semaforu zelená, raději se ještě rozhlédni.
- Nikdy nevstupuj na silnici mimo přechod nebo nadchod.
- Není-li u přechodu semafor, několikrát se rozhlédni, než vstoupíš do vozovky.

Pro upevnění těchto zásad dáme dětem pracovní list (viz příloha č. 6), ve kterém si vyzkoušejí, kolik informací si zapamatovaly. Po skončení úkolu vše společně zhodnotíme, popřípadě znovu rozebereme možné nejasnosti. Nyní, když děti vědí, jak se chovat při přechodu přes silnici, vybereme několik z nich, aby správně popsaly svou cestu do školy se všemi pravidly, které jsme se naučili.

Pomocí lavic vytvoříme křižovátku, postavíme se doprostřed a představujeme semafor. Děti se pohybují podle našich pokynů. Určíme 2 „narušitele“, kteří se budou chovat proti předpisům. Ostatní žáci se je budou snažit přesvědčit, aby se chovali správně a vysvětlí jim rizika jejich chování. Do role semaforu postupně přidáváme žáky.

Hodnocení

Hodnotíme schopnost spolupráce při skupinovém cvičení, přičemž spokojenost s jeho průběhem dětem sdělíme bezprostředně po skončení cvičení. Dále můžeme hodnotit průběh individuálního cvičení, ve kterém se zaměříme na soustředěnost a následné provedení dané pózy.

Závěr

Na konci tohoto vyučovacího bloku by děti měly být schopné popsat svou cestu do školy a uvědomit si veškerá problémová místa, na kterých by jim mohlo hrozit nebezpečí. Hlavním cílem je, aby věděly, jak se chovat na přechodu pro chodce, a že nemají vstupovat do vozovky mimo místa k tomu určená.

Téma:

Nebezpečí na kole

Výchovně vzdělávací cíl:

Vědět, jakými způsoby snížit riziko úrazu na kole, jak se chovat v situaci, kdy jsou děti účastníky silničního provozu.

Organizační formy:

Individuální, hromadná, skupinová

Metody:

Rozhovor, didaktická hra, metody praktické

Pomůcky:

Pracovní list Příběh o chlapci na kole (viz příloha č. 7)

Mezipředmětové vztahy:

Prvouka, dramatická výchova

Časová dotace:

Blok 90 minut

1) Skupinová cvičení

Gordický uzel – Žáci se postaví do kruhu, zavřou oči, předpaží a malými kroky budou postupovat tak dlouho, dokud nenahmatají něčí ruku. Až se všichni budou držet za ruce, otevřou žáci oči a budou se snažit se rozplést. Pro menší obtížnost třídu rozdělíme na několik skupin.

2) Individuální soustřed'ovací cvičení na zaměření pozornosti

Žáci se posadí do lavic, položí hlavu na ruce a zavřou oči. My budeme chodit po třídě a pomocí různých věcí budeme vytvářet zvuky. Zprvu pouze 3, postupně můžeme přidávat. Děti se budou snažit zapamatovat si zvuky, tak jak šly po sobě a přiřadit k danému zvuku věc.

Hlavní téma

Rozhovor: „Jezdíš na kole?“ „Co všechno máš na sobě?“ „Kontroluješ, zda je tvé kolo v pořádku?“ „Dokážeš říct, jak by se měl cyklista na silnici chovat?“ „Viděl jsi někoho, kdo tato pravidla porušil?“

Pomocí návodných otázek děti sestaví několik základní informací:

- Před tím, než vyjedeš na kole, popros jednoho z rodičů, aby zkontroloval, máš-li vše v pořádku.

„Víš, co všechno má být na kole připevněno?“ - zvonek, odrazka na každém kole, blatníky, světlo, brzdy

- Nikdy nejezdi bez helmy! Při pádu ti může velice pomoci.
- Obleč si výrazné oblečení, reflexní vestu nebo si na batoh připevni reflexní pásy. Zvláště při setmění nebo za tmy budeš pro řidiče lépe viditelný.
- Nikdy nevoz tašky na řidítkách, rychle ztratíš stabilitu. Použij nosič.
- Vždy pozorně sleduj dění na silnici, oběma rukama se drž řidítek a nohy měj na šlapadlech.
- Když budeš chtít odbočit, vždy rukou ukaž směr!
- Nikdy nejezdi s kamarádem vedle sebe, ale za sebou!

Rozdáme dětem pracovní listy (viz příloha č. 7), jsou na nich obrázky chlapce, podle kterých budou mít za úkol převyprávět příběh. Ten se může odehrávat třemi různými způsoby podle toho, který obrázek si žák vybere jako hlavní příčinu úrazu. Toho můžeme využít a rozdělit třídu na tři skupinky, kdy každé z nich přiřadíme jednu verzi příběhu.

Žáci si promyslí, jak bude situace probíhat a rozdělí si role vypravěče a hlavního aktéra příběhu, podmínkou je, že se musí zúčastnit všichni, tudíž se budou v průběhu střídat.

Žáci se pokusí převyprávět příběh tak, aby se nestal žádný úraz; přetvoří nebezpečné situace podle pravidel správného chování při jízdě na kole.

Hodnocení

Hodnotíme aktivitu při plnění úkolů, schopnost soustředit se a tím splnit cíl individuálního cvičení na zaměření pozornosti. Můžeme také ohodnotit vědomosti, které žáci mají před sdělením informací v hlavní části hodiny. Žáci se také mohou sami zhodnotit, kolik toho věděli před začátkem probíraného tématu a jestli se vždy chovali podle pravidel, která jsme si sdělili.

Poslední úkol (převyprávění a ztvárnění příběhu) bude možná pro děti náročnější, proto je povzbudíme a pochválíme za aktivní a tvůrčí činnost, můžeme se zaměřit na jedince, kterým se podařilo nejlépe situaci ztvárnit (motivační prvek pro ostatní žáky).

Závěr

Je důležité, aby děti věděly, jak se chovat, stanou-li se účastníky silničního provozu a jak zamezit nebezpečí úrazu. Tohle všechno by měly po absolvování tohoto vyučovacího bloku bezpečně znát v rovině teoretické, ale především v praktické. Děti by měly být schopny používat všechna naučená pravidla v reálné situaci, proto by bylo dobré v rámci tématu navštívit dopravní hřiště.

Téma:

Popáleniny

Výchovně vzdělávací cíl:

Naučit žáky zásadám správném zacházení s ohněm a uvědomění si závažnosti nebezpečí spojeného s nesprávnou manipulací s ohněm.

Organizační formy:

Individuální, hromadná, skupinová

Metody:

Rozhovor, metod práce s textem, didaktická hra, metoda praktická, dramatizace

Pomůcky:

Pracovní list Nebezpečný oheň (viz příloha č. 8), archy balícího papíru, fixy, pastelky

Mezipředmětové vztahy:

Prvouka, dramatická výchova, výtvarná výchova

Časová dotace:

Blok 135 minut

1) Skupinová cvičení

Hra „Bzzz“- Všichni hráči si zaváží oči a jeden žák je zvolen včelí královnou (jediný nebzučí), ostatní žáci se pohybují po prostoru, bzučí a hledají včelí královnu. Když na někoho narazí a slyší, že také bzučí, potom musí hledat dál. Když ale hráč, kterého potká nevydává žádné zvuky, znamená to, že našel královnu, chytne se jí za ruku a přestane bzučet. Hra pokračuje do doby, kdy všichni přestanou dělat „bzzz“.

2) Individuální soustřed'ovací cvičení na zaměření pozornosti

Pustíme žákům hudbu, budou mít za úkol vyjádřit své pocity prostřednictvím kresby. Nejprve se do hudby zaposlouchají (mohou mít zavřené oči, zvolit si polohu, která je jim nejpříjemnější) a poté zaznamenají svoji náladu bezprostředně po poslechu. Později každý vysvětlí, co jejich dílo značí.

Hlavní téma

Rozdáme dětem pracovní listy (viz příloha č.8), na kterých je krátký příběh, ten si děti přečtou a pomocí obrázků nakreslených vedle textu doplní chybějící slova. Vyprávění je nedokončené, to znamená, že si děti nejprve promyslí, co by se mohlo odehrát dál a poté konec textu dopíší na volné řádky.

Rozhovor: „Co děti v příběhu udělaly špatně?“ „Co by měly udělat jinak? A jak?“ „Proč je oheň nebezpečný?“ „Co nám může způsobit?“

Základní informace, na které jsme přišli společně s dětmi, shrneme do několika bodů:

- Sirky nepatří dětem do rukou!
- Nikdy nevhazuj do ohně nic jiného, než co je pro tento účel určeno (např. ne spreje a jiné věci, které by mohly explodovat a zranit tě).
- Raději se vyhýbej pyrotechnice, její použití přenechej dospělým.
- Nikdy neodcházej od rozdělaného ohně dřív, než ho ty nebo někdo jiný uhasí. To samé platí o vařiči; ohříváš-li si něco, nikdy od něj neodcházej dřív, než vařič vypneš!
- Veškeré hořlavé látky nesmíš používat v blízkosti ohně – hrozí nebezpečí výbuchu. Jsou to například různé chemikálie, benzín, atd.
- Nikdy nestříkej sprej do ohně!
- Oheň může způsobit velmi vážné popáleniny, proto se v jeho blízkosti chovej zodpovědně.

- Pokud uvidíš, že někde hoří, rychle volej hasiče, tel. číslo 150.

Rozhovor: „Už ses někdy setkal s požárem?“ „Pokud ano, jak ses zachoval?“

Rozdělíme děti do čtyř skupin po čtyřech a každé skupině dáme arch balícího papíru. Děti budou mít za úkol vytvořit plakát tak, aby v něm byly obsaženy nejdůležitější informace ohledně zacházení s ohněm. Všechny skupiny budou mít společné téma a bude záležet na nich, jakým způsobem se úkolu zhostí.

Až úkol dokončí, představí svůj plakát ostatním pomocí krátké scénky. Ta se může týkat pouze jednoho z mnoha případů zacházení s ohněm (pro časovou náročnost). Po předvedení scénky každou skupinou mohou ostatní žáci sdělit, co se jim líbilo popřípadě nelíbilo na daném provedení a také jestli pochopili hlavní námět.

V další části hodiny žáky seznámíme se správným a nesprávným způsobem volání na linku 150. Nejprve vyučující předvede správný sled informací z hlediska volajícího (představí se, sdělí odkud volá, popíše situaci, atd.), potom předvede nesprávný průběh hovoru (neúplné informace, zmatek, hysterie, atd.). Dále se žáci rozdělí do skupin, připraví si jeden správný a jeden nesprávný hovor. Každá skupina si zvolí „mluvčího“, který předvede podle připraveného scénáře hovor na linku 150, vyučující má roli dispečera.

Na konci hodiny se dětí zeptáme, jak se jim zvolené téma líbilo, jestli se dozvěděly nějaké nové informace a jak je bavily činnosti prováděné v jednotlivých hodinách.

Hodnocení

Zhodnotíme aktivitu žáků v průběhu tohoto vyučovacího bloku, také jim sdělíme, jestli jsme byli spokojeni s jejich přístupem ke zvolenému tématu. Vzhledem k tomu, že žáci při některých úkolech pracovali ve skupinkách, zhodnotíme jejich vzájemnou spolupráci a zapojení všech žáků do plnění úkolu.

Závěr

Manipulace s ohněm je při nesprávném zacházení velice nebezpečná, proto musíme děti informovat a poučit o možných rizicích. Některé děti si ani neuvědomují závažnost situace, ukážeme co se může stát, budou-li se chovat nezodpovědně.

Tento blok vyučovacích hodin poskytne žákům alespoň několik nezbytných informací, díky kterým se může zabránit vážným úrazům.

Téma:

Nebezpečí utonutí

Výchovně vzdělávací cíl:

Žáci se naučí rozpoznat nebezpečné situace, které mohou vyplynout z nedodržování zásad bezpečného koupání.

Organizační formy:

Individuální, hromadná, skupinová

Metody:

Rozhovor, dramatická hra, dramatizace

Pomůcky:

Šátek, kartičky s obrázky Nebezpečí utonutí (viz příloha č. 9)

Mezipředmětové vztahy:

Prvouka, dramatická výchova

Časová dotace:

Blok 90 minut

1) Skupinová cvičení

Rozdělíme žáky do dvojic, přičemž každá dostane šátek na zavázání očí. Jeden z dvojice si zaváže oči a druhý ve třídě schová nějaký předmět. Žák se zavázanýma očima se pohybuje po třídě pomocí spolužákových slov „Voda“ (jde špatně), „Přihořívá“ (přibližuje se), „Hoří“ (je u cíle). Po nalezení předmětu se žáci vymění.

2) Individuální soustředovací cvičení na zaměření pozornosti

Žáci se posadí do kruhu a každý řekne věc nebo činnost, kterou má nejraději. Musíme je upozornit, že musejí dávat pozor, co kdo říká, protože pokračování tohoto cvičení je, že žák řekne věc nebo činnost, kterou má rád jeho soused. Poslední, ale nejtěžší částí je, že každý postupně převede, co mají nejraději všichni spolužáci, vyhrává ten žák, který si zapamatuje nejvíce věcí.

Hlavní téma

Rozhovor: „Víš, za jakých okolností ti hrozí utonutí?“ „Pokus se říct, jak utonutí zabránit.“

Děti se pokusí zformulovat několik zásad bezpečného chování při koupání a taky se pokusí říci, v jakých situacích by mohly být ohroženy na životě.

Jejich myšlenky a nové informace shrneme do několika bodů:

- Nikdy nepřeceňuj své síly! Nenechej se někým vyprovokovat.
- Koupej se v místech, které jsou pro tento účel určena.
- Neskákej do vody, kterou neznáš! Pod hladinou mohou být kameny.
- Pokud si nejsi v plavání jistý, používej nafukovací kruh nebo rukávky.
- Koupej se pouze z příznivého počasí.
- Plav pouze tak daleko, aby ti vystačily síly na vrácení se ke břehu!
- Když se koupeš, vždy by na tebe měl dohlížet dospělý.
- Neplav do velké hloubky!

Nyní by už děti měly umět popsat, jaká jsou možná nebezpečí při koupání. Jejich znalosti ověříme pomocí cvičení, kdy jim dáme kartičky, na kterých jsou vykresleny různé situace (viz příloha č. 9). Děti dostanou chvíli času na promyšlení a potom každý převede krátký příběh, ve kterém se objeví, co situaci předcházelo a co bude následovat. Jakmile se všichni dostanou na řadu, proběhne druhé kolo, ve kterém žáci budou opět vyprávět příběh,

ale tentokrát se budou snažit, aby hlavní hrdina předešel veškerým možným rizikům a choval se podle pravidel správného chování při koupání.

Hodinu zakončíme reflexí, při které děti zhodnotí právě proběhlé dvě hodiny. Někteří z nich jistě přiznají, že nějaké z nebezpečných situací již zažili, očekáváme ale příslib, že se budou chovat podle toho, co jsme si v dnešních hodinách řekli.

Hodnocení

Sdělíme dětem, jak jsme spokojeni s jejich výkony v dnešních hodinách, jak se nám líbila jejich spolupráce a jak byly v činnostech aktivní. Žáci měli sami sestavit několik pravidel, jak se právně chovat při koupání, tudíž zhodnotíme jejich vědomosti a pokud jsme si všimli, že nějaký žák má více informací než jeho spolužáci, pak ho pochválíme a zeptáme se, kde a kdo mu tyto sdělil. Může to posílit motivaci ostatních k tomu, aby se rodičů více ptali a tím si rozšiřovali vědomosti, které mohou uplatnit nejen v hodinách.

Závěr

Každá preventivní opatření, která zamezí zbytečným úrazům jsou dobrá a vzhledem k tomu, že koupání se a plavání mají děti velice rády, pak je potřeba seznámit je s možnými riziky, které jsou s těmito oblíbenými aktivitami spjaty.

Samy děti přiznají, že se občas nechovají bezpečně, ale budeme doufat, že je představa úrazu odradí od dalších nebezpečných činností.

Téma:

Řešení konfliktů

Výchovně vzdělávací cíl:

Rozvoj schopnosti řešení konfliktů, potlačení agresivního chování a jednání, uvědomění si, že vše se nemusí řešit sporem.

Organizační formy:

Individuální, hromadná, skupinová

Metody:

Rozhovor, didaktická hra, dramatizace

Pomůcky:

Žádné

Mezipředmětové vztahy:

Prvouka, dramatická výchova

Časová dotace:

Blok 90 minut

1) Skupinová cvičení

Červení a bílí: Tato hra je náročná na prostor, proto s dětmi odklidíme lavice a židle tak, abychom získali co nejvíce prostoru. Rozdělíme žáky na dvě poloviny, přičemž každá z nich se v řadě vedle sebe postaví uprostřed třídy čelem k sobě a udělají 10 kroků dozadu. Jedna skupina budou červení a druhá bílí. Když řekneme „Bílí“, bílí honí červené, ale jen po vyznačenou čáru. Jakmile se červení dostanou za čáru, jsou v „domečku“ a bílí na ně nemůžou. Kdo je chycen, přidá se k bílým. Je možnost několika obměn, např. všichni i sednou čelem k sobě, zády k sobě, lehnou si, zavřou oči,...

2) Individuální soustředovací cvičení na zaměření pozornosti

Žáci se postaví vedle sebe (mohou se i posadit), postavíme se vedle prvního a pošeptáme mu nejprve jednoduché slovní spojení, které sdělí spolužákovi stojícímu vedle něho, ten to opět pošle dál, atd. Jakmile se slovní spojení dostane k poslednímu žákovi, řekne ho nahlas. Žáci poznají, že pokud se nesoustředí na šeptané slovo, v průběhu nebo na konci z něho může vzniknout úplně něco jiného. Postupně zvyšujeme obtížnost přidáváním slov.

Hlavní téma

Dnešní děti se často dostávají do konfliktu s ostatními vrstevníky i s dospělými, protože jsou již od raného dětství vychovávány jako individuality, které dobře znají svá práva, ale nejsou si příliš vědomi nutnosti plnění svých povinností. Takže pokud se někdo dotkne jejich vlastní osoby, hned to berou jako urážku a okamžitě vzniká konflikt. Samozřejmě je jasné, že každý má právo na svůj názor a má právo s něčím nesouhlasit. Ale je dobré, aby si děti uvědomily, že všechno má své meze a že vždy nemohou trvat na svém. Proto je naučíme vyjadřovat své názory, ale zároveň poslouchat názory druhých.

Rozhovor: „Už ses někdy s někým dostal do konfliktu?“ „Jakým způsobem jsi tuto situaci řešil?“ „S kým se nejčastěji dostáváš do konfliktu?“ „Kdo ho vyprovokuje?“

Žáci budou postupně sdělovat odpovědi na otázky a určitě se najde několik z nich, kteří vyhledávají konfliktní situace záměrně, protože je to baví, nebo jsou zvyklí vždy dosáhnout svého. Hlavně kvůli těmto jedincům sestavíme několik „pravidel“, nad kterými by se měli zamyslet a snažit se jimi řídit.

- Snaž se konflikty řešit v klidu a zbytečně je nevyvolávej.
- Uvědom si, že když s tebou někdo nesouhlasí, nemusí to hned znamenat, že proti tobě něco má.
- Každý má právo na svůj názor!

- Pokud se ti něco nelíbí, řekni to, ale uveď důvod a řešení, jak bys to udělal jinak.
- S rodiči se, pokud možno, nehádej.
- Nemusíš mít za každou cenu pravdu!
- Pokud máš s někým problém, řekni mu to. Problémy se samy nevyřeší.
- Nemusíš všem vycházet vstříc jen proto, abys je neurazil.
- Jestliže ti některý z rodičů řekne, aby sis uklidil svůj pokoj, rozmysli si, není-li lepší to udělat, než se s ním zbytečně hádat. Později by tě to mohlo mrzet.
- Někdy je lepší nestát si tvrdohlavě na svém a podřídit se druhému (zpravidla dospělému), předejdeš tak zbytečným hádkám.

Řekli jsme si několik možných doporučení, jak zabránit konfliktu a nyní si to vyzkoušíme v praxi. Děti se mohou naučit tato pravidla vyjmenovat, ale pokud je nebudou schopny použít v reálné situaci, nebudou jim k ničemu dobrá, což zdůrazníme.

Rozdělíme žáky do dvojic (při počtu 16 žáků budeme mít 8 skupinek), přičemž jeden z dvojice bude „agresor“ a druhý se bude snažit zabránit vyhrocené situaci. Každé dvojici zadáme námět, kterému se budou věnovat.

skupina: Maminka po tobě chce, abys umyl nádobí.

skupina: Jsi přesvědčen, že máš pravdu.

skupina: Spolužák po tobě chce, abys mu dal svoji svačinu.

skupina: Chceš, aby ti rodiče koupili hračku.

skupina: Paní učitelka tě žádá, abys šel k tabuli, ale ty nechceš.

skupina: Chceš po spolužákovi, aby ti napsal domácí úkol.

skupina: Rodiče ti nechtějí dát peníze a ty je nutně potřebuješ.

skupina: Slíbil jsi kamarádovi, že mu půjčíš sešit a neudělal jsi to.

V průběhu sledujeme žáky, jak se situace vyvíjí a kontrolujeme, zda se situace příliš „nevyhrotila“ a cvičení nepřešlo do reálného sporu, což se u vznětlivějších jedinců může stát.

V takovémto případě cvičení přeručíme a situaci vyřešíme, protože nechceme, aby konflikt přešel do jinak kamarádského vztahu.

Pokud vše proběhne v pořádku, tak každý z dvojice sdělí, jestli jim něco dělalo problémy nebo naopak, podařilo-li se vše vyřešit bez zbytečných vyostřených situací.

Po skončení cvičení žáci řeknou, dozvěděli-li se něco nového nebo pomohly-li jim tyto dvě hodiny k uvědomění si, že se vše nemusí řešit sporem (což je cílem těchto hodin).

Hodnocení

Toto téma je poměrně náročné, tudíž pochválíme všechny žáky za zapojení se do činností a zvláště za aktivní spolupráci při řešení posledního cvičení. Pokud jsme si všimli zvláště elegantního vyřešení některého z konfliktů, žákům to sdělíme a zeptáme se, jestli takovým způsobem řeší všechny problémy, které nastanou, pokud ano, zaslouží si velkou pochvalu.

Závěr

Pomocí cvičení, ve kterém jsme vytvořili nejrůznější situace, při kterých může dojít ke konfliktu si žáci vyzkoušeli, že není vždy nutné přistupovat k hádce. Většinou je lepší, pokud se obě strany dohodnou na společném řešení, ale je potřeba, aby na to děti přišly samy, protože zkušenost je lepší než množství slov.

Téma:

Životní prostředí

Výchovně vzdělávací cíl:

Žáci získají informace o způsobech ochrany životního prostředí, co mohou sami udělat, aby zlepšili jeho kvalitu.

Organizační formy:

Individuální, hromadná, skupinová

Metody:

Rozhovor, didaktická hra, dramatizace, vysvětlování

Pomůcky:

Karty s obrázky stromů a zvířat (viz příloha č. 10)

Mezipředmětové vztahy:

Prvouka, dramatická výchova

Časová dotace:

Blok 135 minut

1) Skupinová cvičení

Toto cvičení bude náročné na prostor, takže s pomocí žáků odklidíme lavice a židle na předem určené místo. Potom po třídě rozmístíme karty s obrázky stromů a zvířat (viz příloha č. 10). Žáky rozdělíme do čtyř skupin po čtyřech a každá skupina si zvolí jednoho zástupce. Tito zástupci se postaví na jednu stranu třídy a ostatní budou hledat karty s obrázky zástupců přírody. Zásadní je, aby žáci dokázali pojmenovat druhy stromů a jednotlivá zvířata, když si nevzpomenou, kartu položí zpět a vezmou si jinou. Po jednom budou karty nosit svému zástupci a ten udělá tolik kroků, kolik má dané slovo slabik. Vyhrává ta skupina, která se dostane jako první do předem vyznačeného cíle.

2) Individuální soustřed'ovací cvičení na zaměření pozornosti

Všichni žáci se posadí kolem stolu a učitel říká povely, podle nichž se žáci řídí:

Klepat - všichni klepají prsty o stůl

Klid - všichni dají ruce na stůl

Dolů - všichni dají ruce pod stůl

Učitel sám předvádí jiný pokyn, než řekl. Kdo se třikrát splete nebo opozdí, vypadává. Žáci se musí soustředit a pozorně poslouchat, co učitel říká, protože jakmile poleví v pozornosti, zaručeně se splete.

Hlavní téma

Tímto tématem se budeme zabývat proto, že kvalita životního prostředí se neustále zhoršuje a proto musíme s touto výchovou začít u dětí v raném věku. Musíme jim vysvětlit, jakým způsobem se můžeme podílet na zlepšení kvality životního prostředí. Jednou z možností je třídění odpadu, což sice dělá čím dál více lidí, ale pořád se najdou tací, kteří netřídí, a to z důvodu malé informovanosti o prospěšnosti této činnosti. O dalších možnostech si pohovoříme s dětmi.

Rozhovor: „Víš, co je životní prostředí?“ „Je důležité ho chránit?“ „Věděl bys, jakým způsobem ho chránit?“

Důležité je, aby děti věděly, co zhoršování kvality životního prostředí přináší a co můžeme dělat, abychom tento zhoršující se trend aspoň zpomalili.

- Pokus se své rodiče přesvědčit, aby začali třídít odpad (pokud už to nedělají) a ty se připoj.

Z recyklovaného odpadu se vyrábí mnoho dalších věcí.

- Co se z recyklovaného odpadu vyrábí?

Z recyklovaného papíru – novinový papír, sešity, lepenkové krabice, obaly na vajíčka, toaletní papír apod.

Z recyklovaných plastů – výplň zimních bund, zatravnovací dlažba, různé pytle, zahradní nábytek, textilní a technická vlákna aj.

Z recyklovaných nápojových kartonů – papírová lepenka, stavební desky

Z recyklovaného skla – různé skleněné výrobky

- Výfukové plyny z aut se také významně podílí na zhoršování kvality životního prostředí, pokud tedy s rodinou jezdíte často na výlet autem, zkuste alespoň párkrát vyjet na kole, vlakem nebo autobusem.

- Nevhazuj do ohně nic, co k tomuto účelu není určeno. Například zplodiny z pálící se pneumatiky výrazně škodí životnímu prostředí.

- Teď si řekneme pár čísel: Každý z nás ročně vyprodukuje 200 kg odpadu.

: Igelitová taška se rozkládá 20- 30 let.

: Sklo- několik tisíciletí.

: PET láhev- 50 až 80 let.

: Plechovka- stovky let.

: Polystyren se nerozloží nikdy!

Aktivita k tématu: „Kdybych byla, kam bych patřila?“

Každý žák dostane na obrázku zakreslený nějaký odpad a začne větou „Kdybych byl/a“, místo teček doplní svůj obrázek, pokračuje, „kam bych patřil/a?“ a odpoví, do jakého kontejneru (jeho barva) daný odpadek patří.

Rozdělíme žáky do čtyř skupinek po čtyřech a každá bude mít za úkol přesvědčit nás, abychom neznečišťovali životní prostředí.

skupina: Chystáme se odhodit odpadky do přírody.

skupina: Hodíme pneumatiku do ohně.

skupina: Chystáme se vylít chemikálie do vody.

skupina: Jezdíme všude autem.

Skupina, jedna po druhé, se nás bude snažit přesvědčit, abychom dané škodlivé věci nedělali, přičemž ostatní poslouchají a sledují, jak se spolužákům daří používat vhodné argumenty. Na konci řekneme, která skupina byla nejpřesvědčivější a dokázala nás od uvedených činností odradit.

Hodnocení

Zhodnotíme aktivitu v daných činnostech, ověříme do jaké míry si žáci osvojili sdělené informace a jak se jim dařilo používat vhodné argumenty v aktivitě, kdy nás měli přesvědčit, abychom neznečišťovali životní prostředí. Pochválíme žáky za spolupráci ve skupinách, aktivní přístup při osvojování nových informací a jejich následné použití v praxi.

Závěr

Po absolvování tohoto vyučovacího bloku by žáci měli být schopni vhodně používat nově získané informace v praxi. Dále by měli mít dostatek informací o třídění odpadu a vědět, do kterého kontejneru daný druh odpadu patří.

Je velice důležité, aby děti měly dostatek vědomostí, jakým způsobem lze zlepšit kvalitu životního prostředí, protože pokud si tyto činnosti osvojí v raném dětství, budou je konat v průběhu celého života a tím významně přispějí k jeho zlepšení.

Závěr

Jedním z cílů diplomové práce bylo poukázat na to, že dramatická výchova má významný vliv na rozvoj osobnosti žáka mladšího školního věku. Diplomovou práci jsem členila na dvě části, přičemž v první části jsem se zabývala charakteristikou žáka mladšího školního věku jednak z psychologického hlediska, dále jsem popsala somatické změny, které v tomto období probíhají, a také jsem nastínila rozvoj v oblasti emocionální a osobnostní.

V kapitole nazvané Dramatická výchova (DV) jsem se věnovala různým pohledům na vyučování dramatu, jakožto důležitého prostředku pro utváření sociálních a komunikačních návyků. Dále jsem se zabývala výběrem metod, které by bylo vhodné použít jednak při samotné výuce DV, tak při integraci DV do ostatních vyučovacích předmětů. Uvedla jsem, že DV si za jeden z hlavních cílů klade právě rozvoj osobnosti žáků, což potvrzuje její kladný vliv na utváření osobnostní stránky žáka.

Dramatická výchova se objevuje jako doplňující vzdělávací obor v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, proto jsem se tímto dokumentem zabývala nejdříve obecně, a pak v rámci DV.

V poslední kapitole jsem shrnula důležité poznatky týkající se vlivu DV na rozvoj osobnosti žáka mladšího školního věku.

Druhá část obsahuje náměty do vyučovacích předmětů prvouka s využitím prvků DV. Použité náměty se zaměřují na možné nebezpečné situace, ve kterých se mohou žáci ocitnout. Pomocí prvků DV si nacvičí vhodné vzorce chování pro tyto situace. Prostřednictvím těchto her v roli žáci získávají nové zkušenosti a informace, které později využijí ve svém životě. Proto si myslím, že dramatická výchova, umí-li ji učitel vhodně použít, má důležitý význam na utváření osobnostní stránky žáků.

Seznam použitých pramenů a literatury

- ČAČKA, O. *Psychologie dítěte*. 1. vyd. Tišnov : Sursum & Hroch, 1994. 112 s. ISBN 80-85799-03-0
- ČAČKA, O. *Psychologie vrstev duševního dění osobnosti a jejich autodiagnostika*. 3. vyd. Brno : Doplněk, 2002. 382 s. ISBN 80-7239-107-0.
- KOŤÁTKOVÁ, S., et al. *Vybrané kapitoly z dramatické výchovy*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1998. 222 s. ISBN 80-7184-756-9.
- KURIC, J., et al. *Vývojová psychologie*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1963. 164 s.
- LANGMEIER, J. *Vývojová psychologie pro dětské lékaře*. 1. vyd. Praha : AVICENUM, 1983. 224 s.
- MACKOVÁ, S. *Dramatická výchova ve škole*. 1. vyd. Brno : Divadelní fakulta JAMU, 1995. 99 s. ISBN 80-85429-16-0.
- MACHKOVÁ, E. *Metodika dramatické výchovy*. 7. vyd. Praha : Artama, 1992. 149 s. ISBN 80-7068-041-5.
- MACHKOVÁ, E. *Úvod do studia dramatické výchovy*. Praha : IPOS - Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1998. 199 s. ISBN 80-7068-103-9.
- MACHKOVÁ, E. *Jak se učí dramatická výchova : didaktika dramatické výchovy*. 2. vyd. Praha : Akademie múzických umění v Praze, Divadelní fakulta, katedra výchovné dramatiky, 2007. 223 s. ISBN 978-80-7331-089-9.
- NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2005. 254 s. ISBN 80-244-1236-5.
- PAVLOVSKÁ, M. *Dramatická výchova*. Brno : CERM, 1998. 21 s. ISBN 80-7204-071-5.

PETROVSKIJ, A.V. *Vývojová a pedagogická psychologie*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1977. 257 s.

PETŘKOVÁ, A. *Nástin ontogeneze dětství a dospívání*. 1. vyd. Olomouc : Rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1991. 42 s. ISBN 80-7067-002-9.

PLEVOVÁ, I. *Kapitoly z vývojové psychologie*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 57 s. ISBN 80-244-1412-0.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J., et al. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2003. 175 s. ISBN 80-244-0629-2.

VALENTA, J. *Kapitoly z teorie výchovné dramatiky*. Praha : ISV, 1994. 200 s. ISBN 80-85866-06-4.

VALENTA, J. *Metody a techniky dramatické výchovy*. 2. vyd. Praha : Agentura Strom, 1998. 279 s. ISBN 80-86106-02-0.

VALENTA, J. *Osobnostní a sociální výchova a její cesty k žákovi*. 1. vyd. Kladno : AISIS, c2006. 226 s. ISBN 80-239-4908-X.

Internetové zdroje

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1. 9. 2007). [online].

Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. 126 s. [cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW:

<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

Příloha č. 1

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/bezpecnost/dobrapraxe/prilohy/021p.pdf>

Příloha č. 3

<http://www.fotosearch.cz/fotosearch-illustration/velke-ovoce-a-zelenina/FSA465/>

http://www.fotosearch.cz/fotografii-snimku/zdravé-jídlo_1.html

<http://www.fotosearch.cz/fotografii-snimku/unhealthy-food.html>

Příloha č. 4

<http://www.fotosearch.cz/klipart/sports-recreation.html>

http://www.kidsland.cz/lori_poradna/archiv/1605.jpg

www.englishuniversity.cz/.../dict/c/clean.GIF

<http://www.bezet.cz/wp-content/uploads/2010/10/bezet1.jpg>

Příloha č. 5

<http://www.nekuracke-restaurace.cz/clanek/142-koureni-a-vliv-na-telo>

www.elektrickacigareta.cz/

<http://www.nekuracke-restaurace.cz/clanek/142-koureni-a-vliv-na-telo>

Příloha č. 6

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/bezpecnost/dobrapraxe/prilohy/054p.pdf>

Příloha č. 7

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/bezpecnost/dobrapraxe/prilohy/036p.pdf>

Příloha č. 8

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/bezpecnost/dobrapraxe/prilohy/001p.pdf>

Příloha č. 9

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/bezpecnost/dobrapraxe/prilohy/015p.pdf>

Příloha č. 10

http://www.fotosearch.cz/fotografii-snimku/jabloň_4.html

http://www.fotosearch.cz/fotografii-snimku/topol_2.html

<http://www.fotosearch.cz/fotografii-snimku/bříza.html>

<http://www.fotosearch.cz/ilustrace/javor.html>

<http://www.fotosearch.cz/fotografii-snimku/zvířata.html>

Seznam příloh

Příloha č. 1 Komunikace s cizím člověkem

Příloha č. 2 Záznamový arch

Příloha č. 3 Ovoce, zelenina, zdravá a nezdravá jídla

Příloha č. 4 Činnosti

Příloha č. 5 Následky kouření

Příloha č. 6 Nebezpečí na silnici

Příloha č. 7 Příběh o chlapci na kole

Příloha č. 8 Nebezpečný oheň

Příloha č. 9 Nebezpečí utonutí

Příloha č. 10 Stromy a zvířata

Příloha č. 1 Komunikace s cizím člověkem

Cizí osoby

Cizí osoby jsou ty, které ty neznáš, i když oni znají tvé jméno.

Jak se máš správně zachovat, když tě osloví?

Neber od nich žádné peníze, žádné hračky, žádnou čokoládu.

Nechod s nimi, i když tě o to prosí, nebo říkají, že jim utekla kočka nebo hledají ztracený předmět.

Nenastupuj nikdy do auta cizí osoby, i když tě o to požádá. Zapamatuj si typ, barvu, značku, SPZ auta a zvláštnosti osoby.

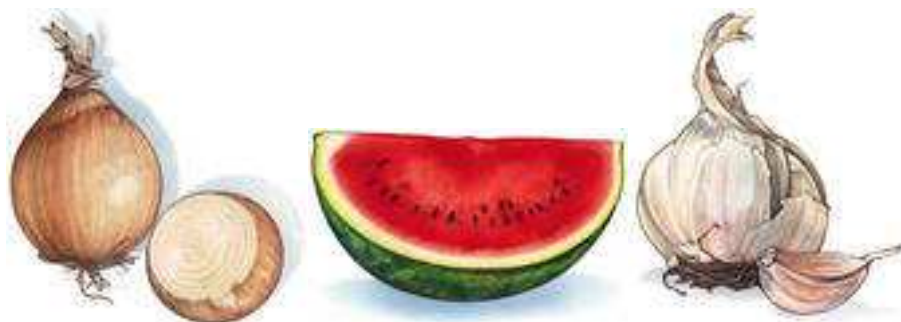
Neber telefony cizích osob a neodpovídej na otázky, které se týkají tvých rodičů a sourozenců

Máš-li k tomuto otázky, zeptej se svých rodičů.

Příloha č.2 Záznamový arch

	Pondělí	Úterý	Středa	Čtvrtek	Pátek
Snídaně					
Svačina					
Oběd					
Svačina					
Večeře					
Něco jiného					

Příloha č. 3 Ovoce, zelenina, zdravá a nezdravá jídla

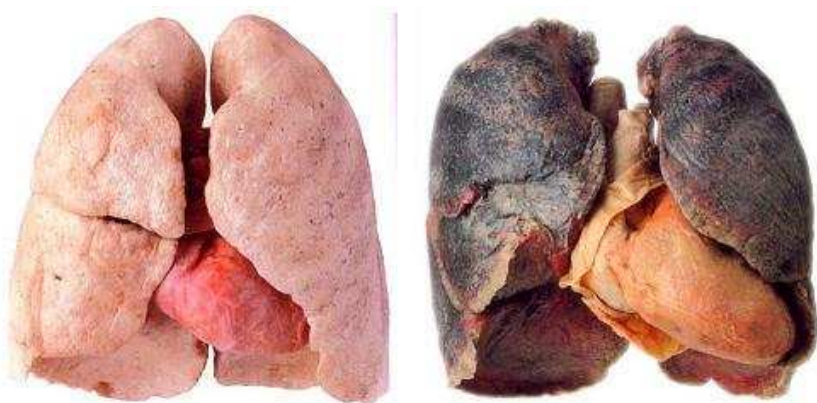

Příloha č. 4 Činnosti

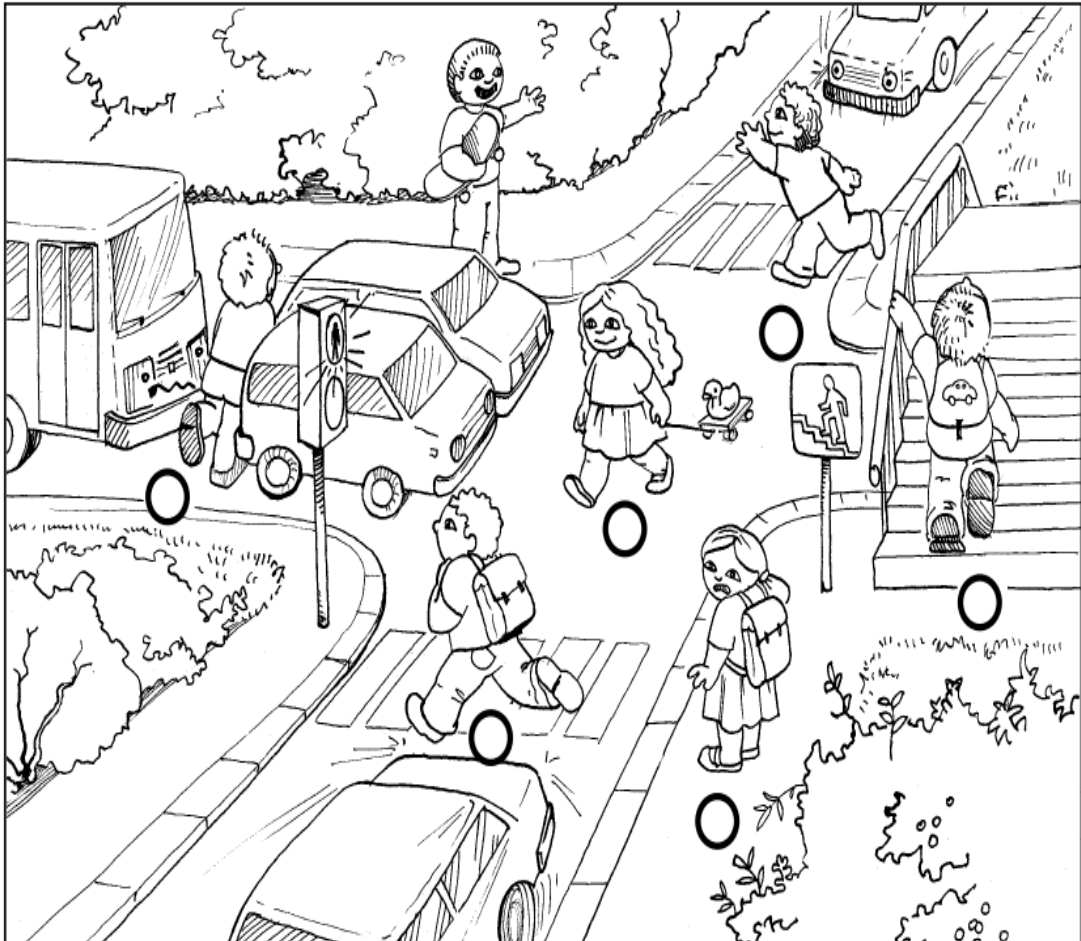

Příloha č. 5 Následky kouření

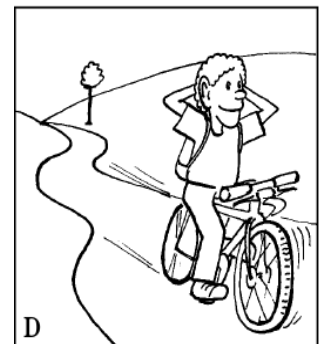
Příloha č. 6 Nebezpečí na silnici

Pokud se děti na obrázku chovají správně, vybarvi kolečko u jejich nohou zeleně.
Pokud se chovají špatně, vybarvi kolečko červeně.

Příloha č. 7 Příběh o chlapci na kole

Vymysli příběh podle obrázků a řekni, co chlapec udělal špatně. Začni obrázkem A a pokračuj výběrem obrázků B, C nebo D (příběhy můžeš obměňovat). Nakonec zařaď obrázek E.

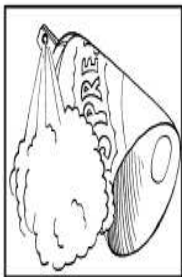

Příloha č. 8 Nebezpečný oheň

Přečti si příběh, s doplněním chybějících slov ti pomohou nakreslené obrázky. Popřemýšlej, jak by příběh mohl dopadnout a zkus říci, jak by se měl Luděk s Helenkou zachovat, aby se žádné neštěstí nestalo.

Luděkovi byla od rána zima, a tak si usmyslel, že zatopí ve starých Zapalování upřeně pozorovala malá Anička. Nejvíce se jí líbily malé ohýnky od škrtnutých, a tak smutně škemrala, až jí dal Luděk na hraní celou krabičku, aby si to taky zkoušela. Za malou chvíli přiskotačila Helenka, která v rohu pod stolem našla lahvičku od „Asi už je prázdná“, pomyslela si, „tak to ji můžu klidně hodit do kamen!“

.....

.....

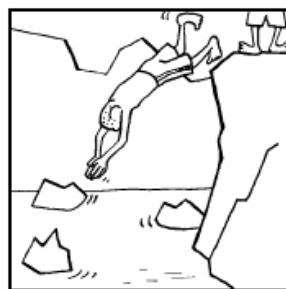
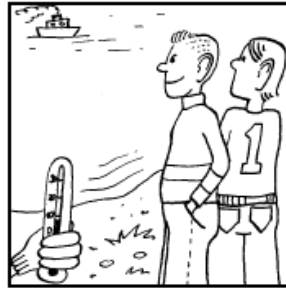
.....

.....

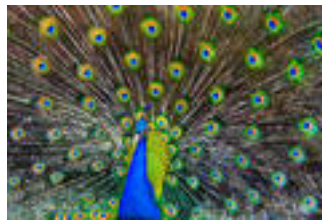
.....

.....

Příloha č. 9 Nebezpečí utonutí

Příloha č. 10 Stromy a zvířata

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Dudíková
Katedra:	Primární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Vliv dramatické výchovy na rozvoj osobnosti žáka mladšího školního věku.
Název v angličtině:	The influence of drama education on the development of primary school pupil's personality.
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá vlivem dramatické výchovy na osobnost žáka mladšího školního věku. První část obsahuje charakteristiku dítěte ml. školního věku, kapitolu o dramatické výchově, postavení dramatické výchovy v RVP ZV a samotný vliv dramatické výchovy na osobnost žáka. Druhá část je sestavena z námětů do vyučovacích hodin prvouky za užití prvků dramatické výchovy.
Klíčová slova:	Žák mladšího školního věku, dramatická výchova, osobnost dítěte, hodnocení, vyučovací metody
Anotace v angličtině:	This diploma thesis deals with the influence of drama education on the personality of a pupil at early school age. The first part consists of the characterization of a child at early school age, a chapter about drama education, its role in the Framework Educational Programme for Basic Education and the influence of the drama education on the personality of a pupil. The second part is composed of suggestions for classes of Elementary Teaching about Nature and Society while applying elements from the drama education.
Klíčová slova v angličtině:	a pupil at early school age, drama education, child's personality, evaluation, methods of education
Přílohy vázané v práci:	10
Rozsah práce:	81
Jazyk práce:	Český jazyk

